

BEZPOŚREDNIE INWESTYCJE ZAGRANICZNE W WOJEWÓDZTWIE KUJAWSKO-POMORSKIM

RAPORT Z BADANIA
2015

Włodzimierz Karaszewski
Ewa Siemińska
Małgorzata Jaworek
Leszek Czaplewski
Marcin Kuzel
Małgorzata Szatucka
Aneta Szóstek
Magdalena Kuczmarska
Martyna Kokosińska

Uniwersytet Mikołaja Kopernika
Wydział Nauk Ekonomicznych i Zarządzania

Urząd Marszałkowski
Województwa Kujawsko-Pomorskiego

BEZPOŚREDNIE INWESTYCJE ZAGRANICZNE W WOJEWÓDZTWIE KUJAWSKO-POMORSKIM

Włodzimierz Karaszewski
Ewa Siemińska
Małgorzata Jaworek
Leszek Czaplewski
Marcin Kuzel
Małgorzata Szalucka
Aneta Szóstek
Magdalena Kuczmarska
Martyna Kokosińska

RAPORT Z BADANIA 2015

zrealizowanego przez zespół Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu
w ramach projektu
*„Bezpośrednie inwestycje zagraniczne
w wybranych województwach Polski – analiza porównawcza”*,
przeprowadzonego z udziałem:
Uniwersytetu Łódzkiego,
Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie,
Uniwersytetu Przyrodniczego w Poznaniu
oraz Urzędów Marszałkowskich Województw:
Kujawsko-Pomorskiego, Łódzkiego i Warmińsko-Mazurskiego

Patronat Honorowy nad projektem badawczym
objął Minister Gospodarki

SPIS TREŚCI

Wprowadzenie	4
Wnioski z badania	6
▶ 1. Przedsiębiorstwa z udziałem kapitału zagranicznego w województwie kujawsko-pomorskim	13
▶ 2. Struktura kapitału zagranicznego w województwie kujawsko-pomorskim	17
▶ 3. Miejsce przedsiębiorstw z udziałem kapitału zagranicznego w gospodarce województwa kujawsko-pomorskiego	20
▶ 4. Czynniki zachęcające i zniechęcające do dokonania inwestycji na terenie województwa kujawsko-pomorskiego w świetle opinii przedsiębiorstw i jednostek samorządu terytorialnego	29
▶ 5. Determinanty wyboru województwa kujawsko-pomorskiego jako miejsca lokalizacji inwestycji zagranicznych	34
▶ 6. Ocena przygotowania władz samorządowych województwa kujawsko-pomorskiego do współpracy z przedsiębiorstwami z udziałem kapitału zagranicznego	37
▶ 7. Znaczenie bezpośrednich inwestycji zagranicznych dla województwa kujawsko-pomorskiego	39
▶ 8. Aktywność jednostek samorządu terytorialnego województwa kujawsko-pomorskiego na rzecz pozyskiwania kapitału zagranicznego	43
▶ 9. Ocena skuteczności instrumentów stosowanych przez jednostki samorządu terytorialnego województwa kujawsko-pomorskiego na rzecz podnoszenia atrakcyjności inwestycyjnej	48
▶ 10. Ocena pomocy instytucji rządowych i samorządowych oraz instytucji otoczenia biznesu na rzecz „przyciągania” inwestorów do województwa kujawsko-pomorskiego	51
Zakończenie	56

WPROWADZENIE

W prezentowanym raporcie przedstawione są wyniki badania, zrealizowanego w 2015 roku, pn. *Bezpośrednie inwestycje zagraniczne w województwie kujawsko-pomorskim*. Jego inicjatorem był Marszałek Województwa Kujawsko-Pomorskiego, a wykonawcą zespół Wydziału Nauk Ekonomicznych i Zarządzania Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu. Jest to trzeci projekt zespołu poświęcony tej problematyce¹. Pierwszym objęto lata 1990–2003, drugim okres do 2011 roku.

Badanie stanowi fragment szerszego, unikatowego projektu naukowo-badawczego pt. *Bezpośrednie inwestycje zagraniczne w wybranych regionach Polski – analiza porównawcza*, którym obok województwa kujawsko-pomorskiego objęte zostały województwa: łódzkie, warmińsko-mazurskie i wielkopolskie. Koordynatorem tego projektu jest Uniwersytet Mikołaja Kopernika, a współwykonawcami Uniwersytet Łódzki, Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie i Uniwersytet Przyrodniczy w Poznaniu.

Celami badania, którego wyniki przedstawione są w niniejszym raporcie było rozpoznanie:

- aktualnego stanu zaangażowania kapitału zagranicznego w województwie kujawsko-pomorskim, jego struktury, znaczenia dla gospodarki województwa;
- czynników przyczyniających się do wyboru województwa jako miejsca lokalizacji bezpośrednich inwestycji zagranicznych (BIZ);
- zaangażowania władz samorządowych w pozyskiwanie kapitału z zagranicy;
- ocen wsparcia inwestorów zagranicznych przed podjęciem bezpośredniej inwestycji na terenie województwa i w czasie prowadzenia działalności gospodarczej;
- ocen atrakcyjności inwestycyjnej województwa.

Zakresem podmiotowym badania zostały objęte jednostki samorządu terytorialnego województwa kujawsko-pomorskiego (gminy) oraz przedsiębiorstwa z udziałem kapitału zagranicznego mające siedzibę na terenie województwa.

Dla realizacji celów badawczych wykorzystano wtórne i pierwotne źródła danych. Dane wtórne pochodzą z opracowań Głównego Urzędu Statystycznego (GUS). Dane pierwotne zostały zgromadzone w rezultacie badań ankietowych przeprowadzonych z udziałem jednostek samorządu i przedsiębiorstw.

Marszałek Województwa wspólnie z kierownikiem projektu zwrócili się do wszystkich prezydentów i burmistrzów oraz wójtów województwa (podobnie do zarządów przedsiębiorstw) z prośbą o wyrażenie opinii i ocen dotyczących przedmiotu badania w postaci odpowiedzi na pytania zawarte w specjalnie przygotowanym kwestionariuszu ankietowym.

Badaniem zostały objęte 144 jednostki samorządu terytorialnego. Kwestionariusze ankietowe wysłano drogą internetową. Ponieważ w wyznaczonym czasie uzyskano niezadawalającą liczbę wypełnionych kwestionariuszy, termin zwrotu został wydłużony, o czym respondenci byli powiadomieni telefonicznie. Do części z nich powtórnie wysłano kwestionariusze ankietowe. W rezultacie otrzymano 96 poprawnie wypełnionych kwestionariuszy. Poziom

¹ Ich kierownikiem był prof. UMK, dr hab. Włodzimierz Karaszewski. Spośród autorów niniejszego raportu wykonawcami projektów pierwszego i drugiego byli: dr hab. inż. Małgorzata Jaworek, dr Leszek Czaplewski, dr Marcin Kuzel, dr Małgorzata Szałucka, dr Aneta Szóstek. W drugim uczestniczyła mgr Magdalena Kuczmarska.

zwrotności stanowi podstawę uznania, iż w części dotyczącej jednostek samorządu uzyskane wyniki można uogólnić na całą zbiorowość gmin województwa kujawsko-pomorskiego.

Jako materiał wyjściowy w ustaleniu zbiorowości przedsiębiorstw z udziałem kapitału zagranicznego posłużyła baza teleadresowa udostępniona przez Urząd Statystyczny w Bydgoszcy. Porównanie liczby wyszczególnionych w niej przedsiębiorstw z udziałem kapitału zagranicznego mających siedzibę na terenie województwa kujawsko-pomorskiego (1562) z liczbą podmiotów, które Urząd Statystyczny uwzględnił w prowadzonych przez siebie badaniach, to jest tych, które złożyły sprawozdania statystyczne (589 podmiotów), uczyniło zasadnym podjęcie pracochłonnych czynności sprawdzenia wpisu każdego z wymienionych w bazie przedsiębiorstw w Krajowym Rejestrze Sądowym. Okazało się, że 544 przedsiębiorstwa, które złożyły wniosek o nadanie REGON nie dokonały wpisu w KRS. Oznacza to, że podmioty te nie podjęły działalności gospodarczej. W zaistniałej sytuacji bazę przedsiębiorstw objętych badaniem ograniczono do 1018 jednostek. Do wszystkich drogą pocztową wysłano kwestionariusz ankietowy, załączony do pisma Marszałka Województwa i kierownika projektu. Znaczna część listów wróciła z adnotacją Urzędu Pocztowego „adresat nieznan”. Gdy okazało się, że liczba zwrotów wypełnionych kwestionariuszy ankietowych jest niewielka (36) podjęto wysiłek przeprowadzenia rozmów telefonicznych z przedstawicielami zarządów każdego z przedsiębiorstw, które nie odesłały kwestionariusza ankietowego. Próba dotarcia do przedsiębiorstw była kolejnym działaniem, które doprowadziło do weryfikacji wyjściowej bazy. Okazało się bowiem, iż część przedsiębiorstw zaprzestała prowadzenia działalności, a z częścią nie ma żadnych możliwości nawiązania kontaktu, co może świadczyć o tym, że także i one nie prowadzą działalności. Ostatecznie w bazie pozostały 482 przedsiębiorstwa, co jest bliskie liczbie przedsiębiorstw z kapitałem zagranicznym, które uczestniczą w badaniach GUS. Te przedsiębiorstwa tworzą grupę, która ostatecznie została objęta badaniem. Po rozmowach telefonicznych (często wielokrotnych) łącznie 76 przedsiębiorstw odesłało prawidłowo wypełnione kwestionariusze. Oznacza to, że ostatecznie w badaniu uczestniczyło 15,7% przedsiębiorstw z całej zbiorowości podmiotów objętych badaniem. Uwzględniając, iż struktury przedsiębiorstw uczestniczących w badaniu i objętych badaniem nie są tożsame, autorzy raportu zwracają uwagę, że wyniki dotyczące tej części badania nie posiadają waloru reprezentatywności. Z dużym prawdopodobieństwem można jednak powiedzieć, iż są bliskie stanom rzeczywistym.

WNIOSKI Z BADANIA

1. PRZEDSIĘBIORSTWA Z UDZIAŁEM KAPITAŁU ZAGRANICZNEGO W WOJEWÓDZTWIE KUJAWSKO-POMORSKIM

Województwo kujawsko-pomorskie znajduje się na 10. miejscu wśród polskich województw, zarówno pod względem liczby zlokalizowanych na jego terenie przedsiębiorstw z udziałem kapitału zagranicznego, jak i wartości tego kapitału. Według danych GUS na koniec 2013 roku w województwie prowadziło działalność 589 przedsiębiorstw z kapitałem zagranicznym, podczas gdy w całej Polsce takich podmiotów funkcjonowało 26 128. Wartość kapitału przypadająca na udziałowców zagranicznych wyniosła 2 989,7 mln PLN w porównaniu z 188 243,1 mln PLN w skali ogólnopolskiej. Od 1999 roku liczba przedsiębiorstw z udziałem kapitału zagranicznego, podobnie jak sama wartość tego kapitału w województwie uległy powiększeniu, przy czym tempo ich wzrostu odbiegało od zmian w całym kraju. Pomimo wolniejszego przyrostu liczby przedsiębiorstw w województwie, wzrost wartości zaangażowanego w nich kapitału zagranicznego był wyższy niż w całej Polsce. Jednakże w ostatnich latach tempo przyrostu liczby przedsiębiorstw, jak również zmian wartości kapitału przypadającego na udziałowców zagranicznych w przedsiębiorstwach województwa kujawsko-pomorskiego widocznie zmalało (odwrotnie niż w skali całego kraju). Co więcej, w 2013 roku zaobserwowano w województwie kujawsko-pomorskim spadek, zarówno liczby przedsiębiorstw, jak i wartości ulokowanego w nich kapitału zagranicznego.

2. STRUKTURA KAPITAŁU ZAGRANICZNEGO W WOJEWÓDZTWIE KUJAWSKO-POMORSKIM

Na koniec 2013 roku w całkowitej wartości podstawowego kapitału zagranicznego ulokowanego w województwie kujawsko-pomorskim dominował kapitał pochodzący z krajów „starej 15” Unii Europejskiej. Największy był udział kapitału pochodzącego z Niemiec (25,1%), a w dalszej kolejności z: Holandii (23,7%), Francji (8,8%), Danii (5,1%).

W czasie realizacji badania ponad połowa przedsiębiorstw z udziałem kapitału zagranicznego prowadziła działalność usługową. Natomiast wiodącą sekcją PKD było przetwórstwo przemysłowe. Na kolejnych miejscach znalazły się: sekcja grupująca przedsiębiorstwa zajmujące się handlem hurtowym i detalicznym, naprawą pojazdów samochodowych z wyłączeniem motocykli (26,6%) oraz sekcja związana z działalnością profesjonalną, naukową i techniczną. Udział przedsiębiorstw z pozostałych sekcji nie przekroczył progu 5%.

Wśród przedsiębiorstw prowadzących działalność w ramach sekcji przetwórstwo przemysłowe aż 21% zajmowało się produkcją metalowych wyrobów gotowych z wyłączeniem maszyn i urządzeń. Drugie miejsce, mierzone liczbą spółek, zajął dział związany z produkcją wyrobów z gumy i tworzyw sztucznych. Na kolejnych miejscach znalazły się działy związane z produkcją artykułów spożywczych oraz produkcją chemikaliów i wyrobów chemicznych.

3. MIEJSCE PRZEDSIĘBIORSTW Z UDZIAŁEM KAPITAŁU ZAGRANICZNEGO W GOSPODARCE WOJEWÓDZTWA KUJAWSKO-POMORSKIEGO

Miejsce przedsiębiorstw z udziałem kapitału zagranicznego w gospodarce województwa kujawsko-pomorskiego oceniono analizując ich zasoby kapitałowe, wielkość zatrudnienia, aktywność inwestycyjną oraz podstawowe wyniki finansowe w latach 2004–2013. Wskazane charakterystyki zostały odniesione do odpowiadających im parametrów, opisujących przedsiębiorstwa z wyłącznie polskim kapitałem. Na podstawie dokonanych analiz ustalono, że:

- pomimo względnie niewielkiej liczebności zlokalizowane na terenie województwa kujawsko-pomorskiego przedsiębiorstwa z udziałem kapitału zagranicznego dysponują relatywnie dużymi zasobami kapitałowymi, które dodatkowo systematycznie rosły praktycznie w całym analizowanym okresie, co jest widoczne zarówno w przypadku analizy wartości bezwzględnych, jak i w relacji do wielkości PKB województwa kujawsko-pomorskiego;
- przedsiębiorstwa z udziałem kapitału zagranicznego – pomimo względnie niewielkiej ich liczby – są ważną grupą pracodawców w województwie kujawsko-pomorskim, o czym świadczy przeciętny stan zatrudnienia oraz udział opisywanych podmiotów w kształtowaniu ogólnego poziomu zatrudnienia w regionie, przy czym największą rolę odgrywają tutaj przedsiębiorstwa duże;
- przedsiębiorstwa z udziałem kapitału zagranicznego są aktywne w zakresie prowadzonej działalności inwestycyjnej, pozytywnie wyróżniając się na tym tle z ogółu podmiotów gospodarczych zlokalizowanych w regionie, na co wskazuje zarówno liczba przedsiębiorstw ponoszących nakłady inwestycyjne, wartość tych nakładów ogółem oraz w przeliczeniu na jedno przedsiębiorstwo, jak i intensywność inwestowania; można stwierdzić, że pomimo względnie niewielkiej liczebności, przedsiębiorstwa z udziałem kapitału zagranicznego stanowią ważną grupę inwestorów w województwie kujawsko-pomorskim;
- zlokalizowane na terenie województwa kujawsko-pomorskiego przedsiębiorstwa z udziałem kapitału zagranicznego nieustannie zwiększają skalę prowadzonej działalności gospodarczej, przy czym wartości osiągniętych przez nie przychodów (stanowiące jedną z miar wielkości przedsiębiorstwa) rosną szybciej niż liczba tych przedsiębiorstw;
- w analizowanym okresie, w porównaniu do podmiotów bez kapitału zagranicznego, mniejsza część przedsiębiorstw z udziałem zagranicznym wykazywała zyski, jednak wartość wyniku finansowego netto przypadającego na jedno przedsiębiorstwo była wyższa w przypadku przedsiębiorstw o zagranicznym rodowodzie, co związane jest z relatywnie wysokim udziałem dużych podmiotów w tej grupie przedsiębiorstw; jednocześnie przeciętna rentowność obrotów była podobna w obu analizowanych grupach przedsiębiorstw, chociaż w poszczególnych latach wystąpiły znaczne różnice, widoczne szczególnie w grupie przedsiębiorstw z udziałem kapitału zagranicznego, co bezpośrednio koresponduje z perturbacjami kryzysowymi na rynkach międzynarodowych oraz zidentyfikowanymi różnicami w intensywności inwestowania.

4. CZYNNIKI ZACHĘCAJĄCE I ZNIECHĘCAJĄCE DO DOKONANIA INWESTYCJI NA TERENIE WOJEWÓDZTWA KUJAWSKO-POMORSKIEGO W ŚWIETLE OPINII PRZEDSIĘBIORSTW I JEDNOSTEK SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO

Jednostki samorządu terytorialnego, podobnie jak przedsiębiorstwa z udziałem kapitału zagranicznego najczęściej oceniały atrakcyjność inwestycyjną województwa kujawsko-pomorskiego jako średnią, przy czym zdecydowanie wyższy był udział samorządów oceniających atrakcyjność jako bardzo dobrą i dobrą. Natomiast oceny niekorzystne układały się w odwrotnej proporcji.

Poza uznaniem zarówno przez samorządy, jak i przedsiębiorstwa położenia geograficznego, jako najważniejszego czynnika spośród zachęcających do inwestowania na terenie województwa, oceny pozostałych czynników ujawniły znaczące różnice. W opinii samorządów zachęcającymi do podejmowania działalności gospodarczej w województwie były głównie czynniki wynikające z zaangażowania pracowników administracji samorządowej – takie jak nastawienie lokalnych władz do inwestora i inwestycji, jakość i sprawność obsługi w urzędach – bądź też z naturalnych uwarunkowań regionu. W ocenie przedsiębiorstw z udziałem kapitału zagranicznego wśród najważniejszych czynników zachęcających do inwestowania eksponowały się czynniki zasobowo-kosztowe: ceny najmu i dzierżawy, ceny nieruchomości, kwalifikacje siły roboczej.

Warte zwrócenia szczególnej uwagi jest przypisywanie przez samorządy zdecydowanie wyższego znaczenia czynnikom, które w ocenie przedsiębiorstw znalazły się wśród najmniej ważnych. Przykładem może być wspomniane nastawienie lokalnych władz do inwestora i inwestycji (wskazania samorządów 76,8%, przedsiębiorstw 20,5%). W tym kontekście znamienne są rozbieżne opinie o aktywności samorządów na rzecz pomocy inwestorom w nawiązywaniu kontaktów i współpracy z instytucjami okołobiznesowymi i partnerami handlowymi (52,6% samorządów uznało takie działania jako zachęcające dla podejmowania inwestycji zagranicznych w regionie, podczas, gdy wśród przedsiębiorstw opinię tę podzieliło tylko 21,9% badanych).

Podobnie jak w przypadku czynników zachęcających, oceny jednostek samorządowych i przedsiębiorstw dotyczące czynników zniechęcających do dokonania inwestycji na terenie województwa kujawsko-pomorskiego były rozbieżne. Samorządy przede wszystkim wskazywały na znaczenie czynników zasobowo-kosztowych, natomiast inwestorzy zagraniczni na bariery związane z lokalną polityką podatkową i obsługą administracji samorządowej. Różnice te są szczególnie niepokojące, gdyż świadczą o tym, że jednostki samorządu terytorialnego, które powinny uczestniczyć w kreowaniu możliwie najkorzystniejszych warunków dla rozwoju przedsiębiorczości, nie posiadają właściwego rozeznania pożądanego kierunku działań.

5. DETERMINANTY WYBORU WOJEWÓDZTWA KUJAWSKO-POMORSKIEGO JAKO MIEJSCA LOKALIZACJI INWESTYCJI ZAGRANICZNYCH

Wyniki badania wskazują, iż o wyborze województwa jako miejsca lokalizacji inwestycji decydowały przede wszystkim czynniki zasobowo-kosztowe, takie jak: dogodne położenie geograficzne, ceny nieruchomości czy kwalifikacje siły roboczej. Natomiast czynniki bezpośrednio związane z działaniami władz na rzecz pozyskania kapitału zagranicznego do regionu, często wskazywane przez samorzady wśród czynników zachęcających do dokonania inwestycji na terenie województwa kujawsko-pomorskiego, miały niewielkie znaczenie w wyborze województwa jako miejsca lokaty.

6. OCENA PRZYGOTOWANIA WŁADZ SAMORZĄDOWYCH WOJEWÓDZTWA KUJAWSKO-POMORSKIEGO DO WSPÓŁPRACY Z PRZEDSIĘBIORSTWAMI Z UDZIAŁEM KAPITAŁU ZAGRANICZNEGO

Samooceńca jednostek samorządu terytorialnego województwa dotycząca ich przygotowania do współpracy z przedsiębiorstwami z udziałem kapitału zagranicznego była zdecydowanie wyższa od ocen samych przedsiębiorstw.

Najliczniejsza grupa jednostek samorządu oceniła swoje przygotowanie do współpracy z przedsiębiorstwami z udziałem kapitału zagranicznego jako dobre. Zdecydowanie mniejszy odsetek przedsiębiorstw podzielił tę opinię. Jeszcze większe różnice odnotowano w ocenach „słaba” i „bardzo słaba”. Najmniejsze różnice dotyczyły oceny „dostateczna”. Na tym poziomie ocenił swoje przygotowanie co czwarty samorząd. Identycznie, co czwarte przedsiębiorstwo wskazało przygotowanie samorządów jako dostateczne. Zbliżona, ale niestety znikoma była liczebność obu grup oceniających przygotowanie jednostek samorządowych jako bardzo dobre.

7. ZNACZENIE BEZPOŚREDNICH INWESTYCJI ZAGRANICZNYCH DLA WOJEWÓDZTWA KUJAWSKO-POMORSKIEGO

Wśród efektów napływu inwestycji zagranicznych do regionu i działalności przedsiębiorstw z udziałem kapitału zagranicznego na terenie województwa kujawsko-pomorskiego przedstawiciele jednostek samorządu terytorialnego dostrzegają przede wszystkim korzyści. Jako najważniejsze wskazali oni wzrost zatrudnienia i wydajności pracy oraz ożywienie gospodarcze gminy. Do pozostałych pozytywnych efektów napływu kapitału zagranicznego zaliczono m.in.: wzrost konkurencyjności gminy, podnoszenie kwalifikacji kadr w regionie, transfer nowoczesnych rozwiązań technicznych i technologicznych, podniesienie standardu życia ludności, transfer nowoczesnych technologii, wiedzy i umiejętności w obszarze organizacji i zarządzania czy wzrost kooperacji przedsiębiorstwa z kapitałem zagranicznym z firmami lokalnymi. Korzyściom związanym z napływem kapitału zagranicznego do województwa towarzy-

szą jednak również obawy i zagrożenia. Do najbardziej istotnych zaliczono: ryzyko związane z ustanowieniem lokalnego monopolu przez firmę zagraniczną i eliminację konkurencji, tworzenie silnej konkurencji dla lokalnych przedsiębiorstw, ryzyko stosowania nieuczciwej konkurencji w stosunku do firm lokalnych, pogorszenie stanu środowiska naturalnego w wyniku wprowadzenia do kraju lokaty „brudnych technologii” niemożliwych do stosowania w krajach macierzystych inwestorów.

8. AKTYWNOŚĆ JEDNOSTEK SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO WOJEWÓDZTWA KUJAWSKO-POMORSKIEGO NA RZECZ POZYSKIWANIA KAPITAŁU ZAGRANICZNEGO

Jednostki samorządu terytorialnego województwa kujawsko-pomorskiego najczęściej wykorzystywały ogólnodostępne źródła informacji o potencjalnych inwestorach zagranicznych – Internet i doniesienia zamieszczone w prasie. Rzadziej wybierane były źródła, do których dostęp wymaga zdecydowanie aktywniejszej postawy – uczestnictwo w seminariach, konferencjach i wystawach, kontakty z innymi inwestorami zagranicznymi. Niewielki odsetek tworzyły jednostki poszukujące bezpośredniego kontaktu z inwestorem, a także korzystające z takich źródeł, jak: instytucje rządowe, firmy doradcze, agencje rządowe. Duży niepokój budzi fakt, iż ponad połowa samorządów województwa czekała na „przyjście inwestora”. Na szczęście w przypadku większości z nich biernemu oczekiwaniu towarzyszyły także formy aktywnego poszukiwania informacji o potencjalnych inwestorach z zagranicy.

Warte zwrócenia uwagi jest to, że co piąta jednostka samorządowa nie podjęła żadnych działań na rzecz pozyskania informacji w opisywanym zakresie. Może to świadczyć o zupełnym braku zainteresowania napływem zagranicznego kapitału.

Wyniki badania wskazały, że w niemal połowie jednostek samorządowych województwa kujawsko-pomorskiego odpowiedzialność za obsługę inwestora zagranicznego spoczywała na prezydencie, burmistrzu bądź wójcie. W przybliżeniu co czwarta jednostka wskazała, że obsługę inwestora zagranicznego powierza pracownikowi, którego zakres obowiązków obejmuje tego typu zadania. Znikomy był odsetek jednostek samorządu, gdzie obowiązek ten spoczywał na zespole pracowników. Nie ma w województwie jednostek wynajmujących do tego celu podmioty zewnętrzne.

9. OCENA SKUTECZNOŚCI INSTRUMENTÓW STOSOWANYCH PRZEZ JEDNOSTKI SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO WOJEWÓDZTWA KUJAWSKO-POMORSKIEGO NA RZECZ PODNOSZENIA ATRAKCYJNOŚCI INWESTYCYJNEJ

W ocenie skali oddziaływania instrumentów podnoszenia atrakcyjności inwestycyjnej jednostki samorządu terytorialnego województwa kujawsko-pomorskiego na pierwszym miejscu wskazywały przychylne nastawienie urzędników do inwestorów zagranicznych, a na trzecim – wysoką jakość i sprawność obsługi inwestora w urzędzie. Usytuowanie na najwyższych

miejscach tych dwóch instrumentów, należących do grupy tzw. „miękkich” czynników, świadczy o świadomości urzędników badanych jednostek co do znaczenia ich pracy oraz postaw w kreowaniu oceny poziomu atrakcyjności gminy w oczach potencjalnych inwestorów.

Badane jednostki uznają także jako wysoce skuteczne stosowane instrumenty poprawy atrakcyjności inwestycyjnej województwa, tworzące tzw. grupę czynników „twardych”, mających na celu ulepszenie posiadanych zasobów, w tym zwłaszcza infrastruktury transportowej, a na dalszym miejscu uzbrajania terenu pod inwestycje w infrastrukturę.

Na wysokim miejscu w ocenie skuteczności stosowanych instrumentów na rzecz podniesienia atrakcyjności regionu jednostki samorządu usytuowały dbałość o dobry stan środowiska naturalnego oraz dobre warunki spędzania wolnego czasu i wypoczynku, a także zwiększanie atrakcyjności turystycznej regionu. Ocena skuteczności tych instrumentów oznacza zrozumienie, iż dla inwestorów obok względów kosztowych i logistycznych, w dobie coraz powszechniejszej świadomości ekologicznej różnych grup interesariuszy, ważne są aspekty dotyczące ochrony środowiska naturalnego i jego jakości, a ponadto istotnym atrybutem staje się atrakcyjność turystyczno-rekreacyjna miejsca prowadzenia działalności.

10. OCENA POMOCY INSTYTUCJI RZĄDOWYCH I SAMORZĄDOWYCH ORAZ INSTYTUCJI OTOCZENIA BIZNESU NA RZECZ „PRZYCIĄGANIA” INWESTORÓW DO WOJEWÓDZTWA KUJAWSKO-POMORSKIEGO

Zdecydowana większość jednostek samorządowych województwa kujawsko-pomorskiego oceniała pomoc instytucji rządowych i samorządowych oraz otoczenia biznesu na rzecz przyciągania inwestorów jako słabą, bez znaczenia lub wskazywała wręcz na brak pomocy.

Spśród instytucji, których zadania dotyczą wspierania przedsiębiorczości, jednostki samorządu terytorialnego województwa kujawsko-pomorskiego najwyżej oceniły pomoc udzieloną przez Urząd Marszałkowski. Wyraźnie niżej została oceniona pomoc świadczona przez instytucje szczebla centralnego, w tym ministerstwa i ambasady RP. W opinii ankietowanych jednostek najbardziej aktywne w udzielaniu wsparcia wśród instytucji okołobiznesowych były specjalne strefy ekonomiczne.

Przedsiębiorstwa z udziałem kapitału zagranicznego dokonały oceny pomocy instytucji rządowych, samorządowych i otoczenia biznesu przed i po rozpoczęciu działalności gospodarczej w województwie kujawsko-pomorskim. Większość objętych badaniem przedsiębiorstw wyraziła opinię, że wsparcie inwestorów przez instytucje rządowe, samorządowe i otoczenia biznesu przed podjęciem działalności gospodarczej w województwie kujawsko-pomorskim nie miało znaczenia. Było to szczególnie widoczne w odniesieniu do instytucji rządowych oraz podmiotów otoczenia biznesu. Biorąc pod uwagę oceny „bardzo dobra” i „dobra” można zauważyć, że inwestorzy najwyżej oceniali pomoc urzędów gmin, miast i starostw powiatowych oraz izb gospodarczych swoich krajów, jednak odsetek przedsiębiorstw tak oceniających był niewielki.

Oceny przedsiębiorstw dotyczące wsparcia udzielanego im przez instytucje rządowe, samorządowe i otoczenie biznesu już po podjęciu działalności gospodarczej na terenie województwa kujawsko-pomorskiego były generalnie negatywne. Zdecydowaną większość sta-

nowiła grupa respondentów, która określiła wsparcie instytucji rządowych i otoczenia biznesu jako „bez znaczenia” lub wskazała „brak pomocy/utrudnienie”. Chociaż podobne są wyniki w odniesieniu do instytucji samorządowych warto zwrócić uwagę na nieco korzystniejsze oceny dotyczące zaangażowania się tych podmiotów w pomoc po podjęciu działalności niż przed jej rozpoczęciem. Biorąc pod uwagę oceny „bardzo dobra” i „dobra” największą poprawę odnotowano w odniesieniu do urzędów miast, starostw powiatowych, urzędów gmin oraz Urzędu Marszałkowskiego.

Choć wyniki badania nie budzą optymizmu wyraźnie widać, że instytucje lokalne udzielają większego wsparcia inwestorom w porównaniu do instytucji szczebla centralnego, czy też instytucji zlokalizowanych w kraju lokaty inwestora zagranicznego.

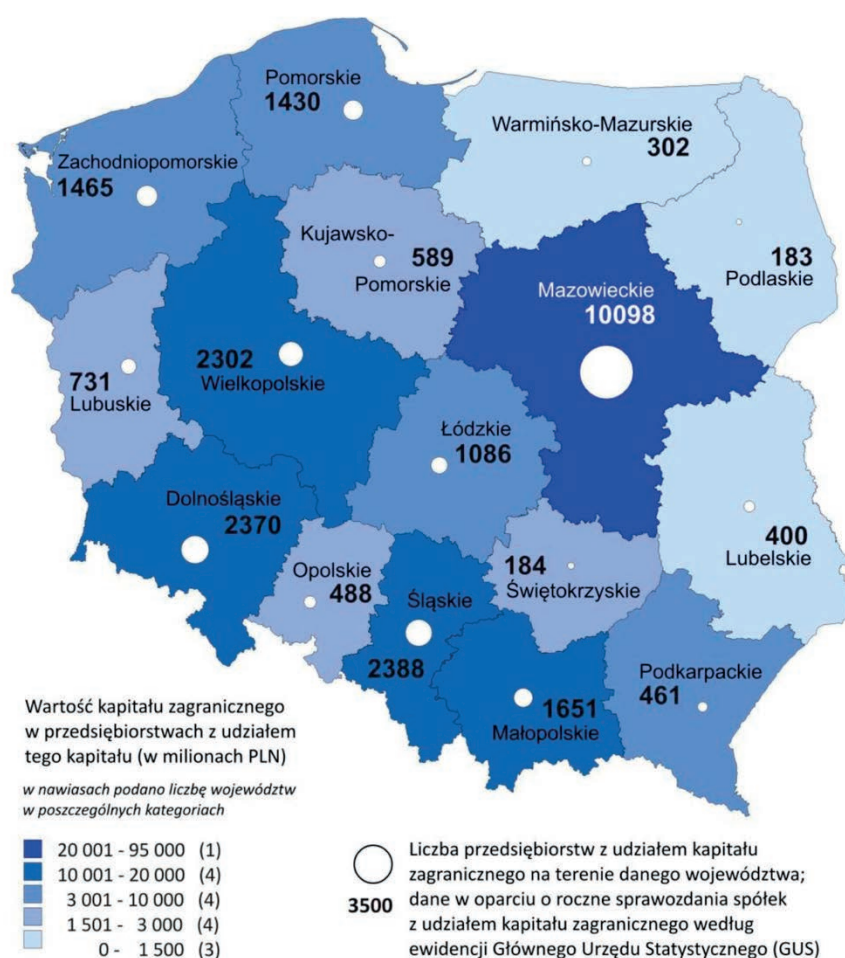
1.

PRZEDSIĘBIORSTWA
Z UDZIAŁEM KAPITAŁU
ZAGRANICZNEGO
W WOJEWÓDZTWIE
KUJAWSKO-POMORSKIM

W województwie kujawsko-pomorskim na koniec 2013 roku zarejestrowanych było 1 791 spółek z udziałem kapitału zagranicznego, z czego większość, bo 65% miała siedzibę na terenie podregionu bydgosko-toruńskiego. Spółki z udziałem kapitału zagranicznego stanowiły 0,9% wszystkich podmiotów i 13,3% ogółu spółek prawa handlowego wpisanych do rejestru REGON. O ile jednak liczba zarejestrowanych spółek była bliska 1,8 tys., to prezentowane poniżej dane dotyczące działalności przedsiębiorstw z udziałem kapitału zagranicznego dostępne były w przypadku zaledwie 589 podmiotów, które wzięły udział w badaniach GUS.

Liczba przedsiębiorstw z udziałem kapitału zagranicznego i natężenie tego kapitału w Polsce w podziale na województwa (stan na koniec 2013 roku)

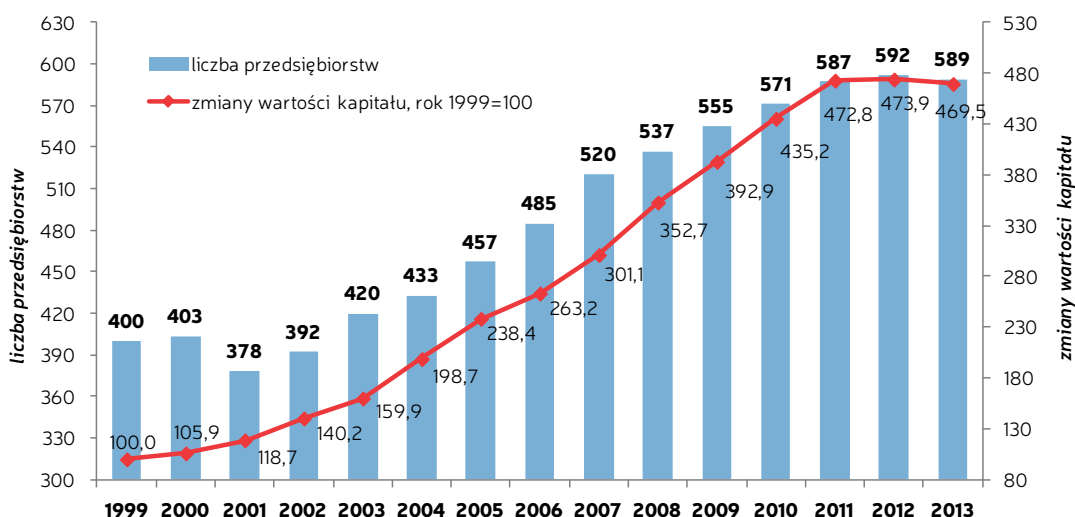

Źródło: dane GUS.

W 2013 roku wartość kapitału podstawowego przypadającego na udziałowców zagranicznych w podmiotach zarejestrowanych na terenie województwa kujawsko-pomorskiego wyniosła 2 989,7 mln PLN. W tym samym czasie w całym kraju liczba przedsiębiorstw z udziałem kapitału zagranicznego była równa 26 128, a wartość kapitału zagranicznego osiągnęła poziom 188 243,1 mln PLN. Oznacza to, że w skali ogólnopolskiej województwo kujawsko-pomorskie partycypowało w wielkościach omawianych kategorii odpowiednio: 2,2% w przypadku liczby przedsiębiorstw i 1,6% pod względem wartości kapitału zagranicznego. Pozwoliło mu to uplasować się na 10. miejscu wśród województw Polski, zarówno pod względem liczby przedsiębiorstw, jak i wartości kapitału zagranicznego.

Od 1999 roku – czyli od zmiany podziału terytorialnego Polski i wyodrębnienia 16 województw – liczba przedsiębiorstw z udziałem kapitału zagranicznego w województwie kujawsko-pomorskim systematycznie rosta (z wyjątkiem lat 2001 i 2013). W 1999 roku na terenie województwa zlokalizowanych było 400 takich przedsiębiorstw, w 2005 roku 457, w 2010 roku już 571, a w 2013 roku ich liczba wyniosła 589. W analizowanym okresie przyrost liczby przedsiębiorstw w województwie kujawsko-pomorskim był jednak niższy niż przedsiębiorstw w Polsce – w przypadku województwa odnotowano wzrost o 47,3% w stosunku do 1999 roku, a dla całego kraju wyniósł on aż 95%. Jednocześnie w ostatnich latach obserwowany jest wyraźny spadek dynamiki wzrostu liczby przedsiębiorstw z udziałem kapitału zagranicznego w województwie, co jest przeciwieństwem tendencji ogólnopolskiej.

Wykres 1. Liczba przedsiębiorstw z udziałem kapitału zagranicznego i zmiany wartości tego kapitału w województwie kujawsko-pomorskim (lata 1999–2013)

Źródło: dane GUS.

W latach 1999–2013 wartość kapitału zagranicznego w przedsiębiorstwach zlokalizowanych na terenie województwa kujawsko-pomorskiego wzrosła z 636,8 mln PLN w 1999 roku do 1 518 mln PLN w 2005 roku i 2 771,2 mln PLN w 2010 roku, by w 2013 roku osiągnąć poziom 2 989,7 mln PLN. Co ciekawe, skala zmiany wartości kapitału zagranicznego w analizowanym okresie była wyższa w województwie kujawsko-pomorskim niż wartość identycznej charakterystyki dla całej Polski i wyniosła 469,5% w porównaniu z 379,8% w ujęciu ogólnokrajowym. Pomimo zatem wolniejszego niż w całym kraju przyrostu liczby przedsiębiorstw, zmiana wartości kapitału zagranicznego w przedsiębiorstwach z udziałem tego kapitału była wyższa w przypadku województwa kujawsko-pomorskiego. Jednak podobnie jak dynamika wzrostu liczby przedsiębiorstw, tempo przyrostu wartości kapitału przypadającego na udziałowców zagranicznych w przedsiębiorstwach województwa kujawsko-pomorskiego uległo obniżeniu w ostatnich latach (odwrotnie niż w skali całego kraju). Co więcej, w 2013 roku zaobserwowano niewielki spadek wartości kapitału zagranicznego – fakt ten można przy tym bezpośrednio wiązać ze zmniejszeniem się w tym samym czasie liczby zlokalizowanych na terenie województwa kujawsko-pomorskiego przedsiębiorstw z udziałem kapitału zagranicznego.

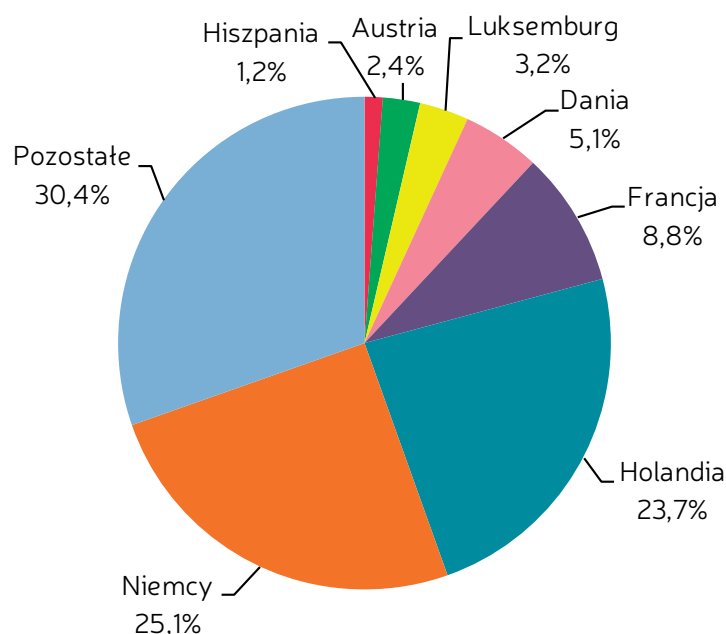
2.

STRUKTURA KAPITAŁU ZAGRANICZNEGO W WOJEWÓDZTWIE KUJAWSKO-POMORSKIM

Jak wynika z danych GUS w 2013 roku największy udział w całkowitej wartości podstawowego kapitału zagranicznego ulokowanego w województwie kujawsko-pomorskim stanowił kapitał pochodzący z Niemiec (25,1%). Na drugim miejscu znalazł się kapitał z Holandii (23,7%). Na te dwa europejskie kraje przypadada zatem prawie połowa podstawowego kapitału zagranicznego ulokowanego w województwie. Na kolejnych miejscach, jednakże w znacznej odległości od pierwszych dwóch lokat znalazł się kapitał z Francji (8,8%), Danii (5,1%), Luksemburga (3,2%), Austrii (2,4%) i Hiszpanii (1,2%).

Wykres 2. Struktura kapitału zagranicznego w województwie kujawsko-pomorskim według krajów pochodzenia udziałowców (stan na 2013 rok)

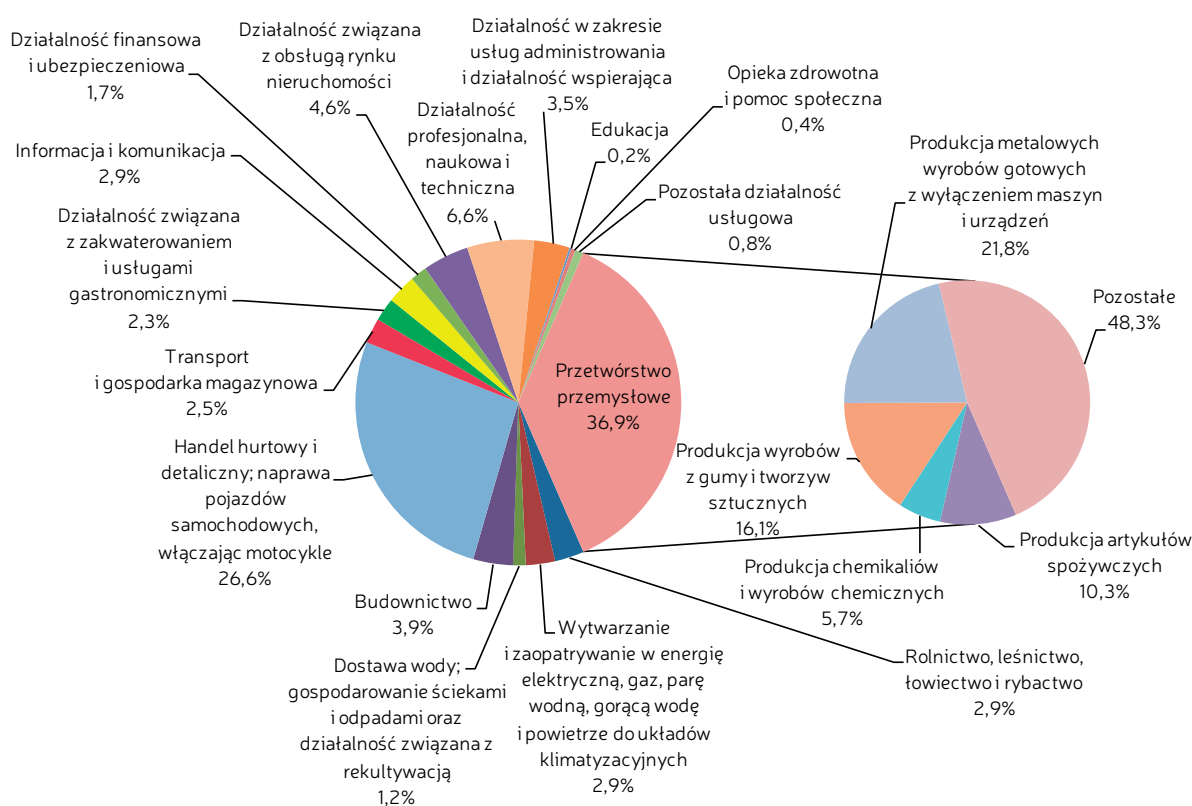
Uwagi: GUS podaje informacje o krajach, z których pochodzący kapitał stanowi co najmniej 1,5% wartości kapitału zagranicznego w Polsce.

Źródło: dane GUS.

W czasie realizacji badania (2015 rok) ponad połowa przedsiębiorstw z udziałem kapitału zagranicznego (podmioty z bazy) prowadziła działalność usługową (63,1%). Natomiast wiodącą sekcją PKD było przetwórstwo przemysłowe (36,9%). Na drugim miejscu znalazła się sekcja grupująca przedsiębiorstwa zajmujące się handlem hurtowym i detalicznym; naprawą pojazdów samochodowych z wyłączeniem motocykli (26,6%). Trzecie miejsce zajęła sekcja związana z działalnością profesjonalną, naukową i techniczną (6,6%). Udział przedsiębiorstw z pozostałych sekcji nie przekroczył progu 5%.

Wśród przedsiębiorstw prowadzących działalność w ramach sekcji przetwórstwo przemysłowe aż 21,8% zajmowało się produkcją metalowych wyrobów gotowych z wyłączeniem maszyn i urządzeń. Drugie miejsce, mierzone liczbą spółek, zajął dział związany z produkcją wyrobów z gumy i tworzyw sztucznych (16,1%). Na kolejnych miejscach znalazły się działy związane z produkcją artykułów spożywczych (10,3%) oraz produkcją chemikaliów i wyrobów chemicznych (5,7%).

Wykres 3. Struktura przedsiębiorstw z udziałem kapitału zagranicznego w województwie kujawsko-pomorskim według rodzajów prowadzonej działalności – sekcji i działów PKD (stan na 2015 roku)

Uwagi: dane dotyczą objętych badaniem 482 przedsiębiorstw – zob. wprowadzenie. Główny Urząd Statystyczny nie udostępnia obecnie informacji na temat struktury wartości kapitału zagranicznego według sekcji i działów PKD w odniesieniu do województw Polski.

Źródło: wyniki badania.

3.

MIEJSCE PRZEDSIĘBIORSTW Z UDZIAŁEM KAPITAŁU ZAGRANICZNEGO W GOSPODARCE WOJEWÓDZTWA KUJAWSKO-POMORSKIEGO

KAPITAŁ PODSTAWOWY W PRZEDSIĘBIORSTWACH Z UDZIAŁEM KAPITAŁU ZAGRANICZNEGO

Według stanu na koniec 2013 roku w strukturze kapitału podstawowego zlokalizowanych na terenie województwa przedsiębiorstw z kapitałem zagranicznym zdecydowanie dominowały wkłady inwestorów zagranicznych. Ich udział w wartości kapitału podstawowego przedsiębiorstw kształtował się na poziomie 96,4%, a jego wartość wynosiła 2 989,7 mln PLN. W tym samym czasie na udziałowców krajowych przypadało 2,9% wartości kapitału podstawowego (89,5 mln PLN), a kapitał rozproszony stanowił 0,7% wartości kapitału podstawowego (21,7 mln PLN). W okresie 2004–2012 wartość kapitału zagranicznego w przedsiębiorstwach z udziałem tego kapitału w relacji do PKB województwa wynosiła 3,7% w ujęciu średniorocznym i zwiększyła się z poziomu 2,8% w 2004 roku do 4,3% w 2010 roku i 4,2% w 2012 roku.

Udział przedsiębiorstw z kapitałem zagranicznym w ogólnej liczbie podmiotów gospodarczych województwa kujawsko-pomorskiego jest raczej niewielki. Według stanu na koniec 2013 roku wyniósł on – wśród podmiotów zatrudniających 10 i więcej osób – zaledwie 8,8%, a w okresie 2004–2013 kształtował się na średniorocznym poziomie 9,3% (najwyższy odsetek liczby przedsiębiorstw z udziałem kapitału zagranicznego odnotowano w 2007 roku – wyniósł on 10,2%). Okazuje się jednak, że na przedsiębiorstwa z udziałem kapitału zagranicznego przypada znacznie większa część ogólnej wartości kapitału podstawowego przedsiębiorstw niż wynikałoby to tylko z ich liczby. Na koniec 2013 roku wartość kapitału podstawowego w tych przedsiębiorstwach stanowiła 19,2% całkowitej wielkości kapitału podstawowego we wszystkich podmiotach gospodarczych województwa kujawsko-pomorskiego zatrudniających 10 i więcej osób. Dla całego okresu 2004–2013 średnioroczny udział wartości kapitału podstawowego przedsiębiorstw z udziałem zagranicznym w odniesieniu do ogółu przedsiębiorstw wyniósł natomiast 18,1%.

Konstatując, można wskazać, że pomimo względnie niewielkiej liczebności zlokalizowane na terenie województwa kujawsko-pomorskiego przedsiębiorstwa z udziałem kapitału zagranicznego dysponują relatywnie dużymi zasobami kapitałowymi, które dodatkowo systematycznie rosły w praktycznie całym analizowanym okresie (oprócz roku 2013, w którym odnotowano niewielki spadek), co jest widoczne zarówno w analizie wartości bezwzględnych, jak i prezentacji w odniesieniu do wielkości PKB województwa kujawsko-pomorskiego.

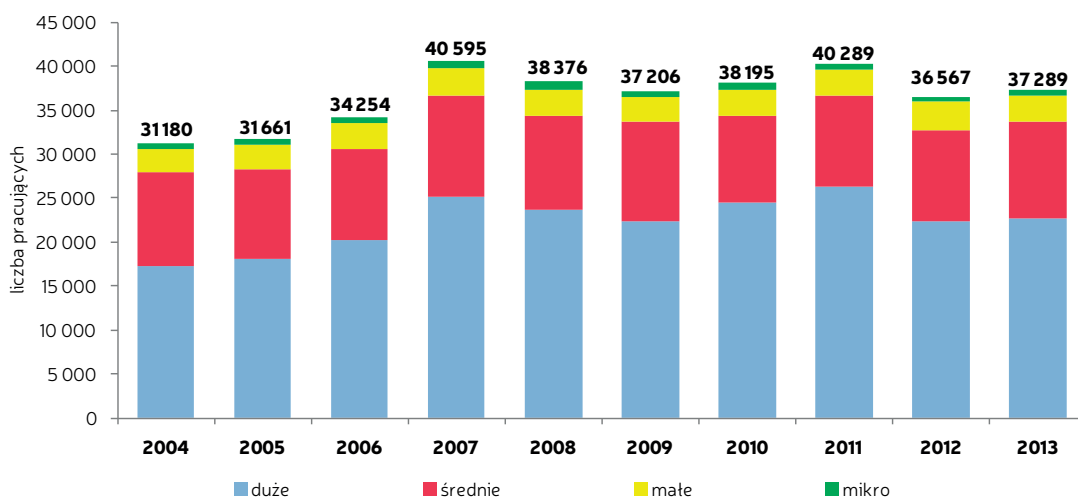
ZATRUDNIENIE W PRZEDSIĘBIORSTWACH Z UDZIAŁEM KAPITAŁU ZAGRANICZNEGO

Na koniec 2013 roku w przedsiębiorstwach z udziałem kapitału zagranicznego zatrudnionych było 37 289 osób, co stanowiło 4,7% ogółu pracujących w województwie kujawsko-pomorskim i 1,8% całkowitej liczby jego ludności. W analizowanym okresie, tj. w latach 2004–2013, zatrudnienie w przedsiębiorstwach z udziałem kapitału zagranicznego zwiększyło się o 19,6%, z 31 108 osób w 2004 roku do rekordowego poziomu 40 595 w 2007 roku i 37 289 w 2013 roku. Pomimo zatem ogólnej wzrostowej tendencji wzrostu zatrudnienia, można było obserwować także okresy spadków w liczbie zatrudnionych, przypadające na lata 2008–2009

(spadek odpowiednio o 5,5% i 3%) oraz na rok 2012 (spadek aż o 9,2% w stosunku do roku poprzedniego). Niemniej, pomimo kilku lat, w których nastąpiły spadki, można stwierdzić, że cały badany okres charakteryzował się umiarkowanym wzrostem zatrudnienia, co wiązać należy głównie ze wzrostem liczby przedsiębiorstw z udziałem kapitału zagranicznego na terenie województwa kujawsko-pomorskiego w latach 2004–2012.

Dominującą grupą podmiotów z udziałem kapitału zagranicznego w województwie kujawsko-pomorskim są mikroprzedsiębiorstwa – ich liczba w 2013 roku stanowiła aż 57,2% wszystkich podmiotów z kapitałem zagranicznym. Jednak to nie one były głównymi pracodawcami. Na koniec 2013 roku mikroprzedsiębiorstwa zatrudniały 579 osób, czyli zaledwie 1,6% pracujących w przedsiębiorstwach z udziałem kapitału zagranicznego, podczas gdy – odgrywające tutaj największą rolę – duże przedsiębiorstwa, dawały zatrudnienie 22 740 osobom, czyli aż 61% ogółu pracowników w przedsiębiorstwach z udziałem kapitału zagranicznego w województwie kujawsko-pomorskim. Z kolei na średnie przedsiębiorstwa przypadały 10 929 osoby (udział w zatrudnieniu na poziomie 29,3%), a na małe 3 041 zatrudnionych (udział 8,2%).

Wykres 4. Liczba pracujących w przedsiębiorstwach z udziałem kapitału zagranicznego w województwie kujawsko-pomorskim według klas wielkości podmiotów (lata 2004–2013)

Źródło: dane GUS.

Liczba pracujących we wszystkich podmiotach województwa kujawsko-pomorskiego zatrudniających 10 i więcej osób wyniosła na koniec 2013 roku 214 507, z czego 17,1% stanowili zatrudnieni w przedsiębiorstwach z udziałem kapitału zagranicznego (36 710 osób). W tym samym czasie stan zatrudnienia w przedsiębiorstwach bez udziału kapitału zagranicznego wynosił 177 797 osób, czyli stanowił zdecydowaną większość. Wynika to oczywiście z liczebności tej grupy podmiotów, która wprost przekłada się na jej dominującą pozycję pod wzglę-

dem liczby oferowanych miejsc pracy (na koniec 2013 roku liczba przedsiębiorstw bez udziału kapitału zagranicznego stanowiła 91,2% wszystkich podmiotów województwa). W całym analizowanym okresie, tj. w latach 2004–2013 udział zatrudnionych w przedsiębiorstwach z kapitałem zagranicznym wynosił średniorocznie 16,7%, przy czym najwyższą wartość tego parametru (18,1%) odnotowano w 2007 roku. Okazuje się więc, że w analizowanym okresie – podobnie jak w przypadku kształtowania się wartości kapitału podstawowego – na podmioty z udziałem kapitału zagranicznego przypadała znacznie większa część zatrudnionych niż mogłaby na to wskazywać sama tylko liczebność tej grupy przedsiębiorstw (w okresie 2004–2013 ich odsetek kształtował się na średniorocznym poziomie 9,3%). Ponadto można wskazać, że na koniec 2013 roku przeciętnie liczba pracujących w przedsiębiorstwach z udziałem kapitału zagranicznego była znacznie wyższa niż w przedsiębiorstwach bez udziału tego kapitału i wynosiła 146 osób w porównaniu z 68 osobami w podmiotach bez kapitału zagranicznego. W całym okresie 2004–2013 przeciętnie przedsiębiorstwo z udziałem kapitału zagranicznego zatrudniało średnio prawie 2-krotnie więcej pracowników niż przedsiębiorstwo z wyłącznie polskim kapitałem. Jest to zapewne związane z relatywnie wysokim udziałem dużych przedsiębiorstw w tej grupie podmiotów, ale może też świadczyć o znacznej „intensywności zatrudniania”.

Biorąc pod uwagę przeciętny stan zatrudnienia oraz udział opisywanych podmiotów w kształtowaniu ogólnego poziomu zatrudnienia w regionie, można wskazać, że przedsiębiorstwa z udziałem kapitału zagranicznego – pomimo względnie niewielkiej ich liczby – są ważną grupą pracodawców w województwie kujawsko-pomorskim.

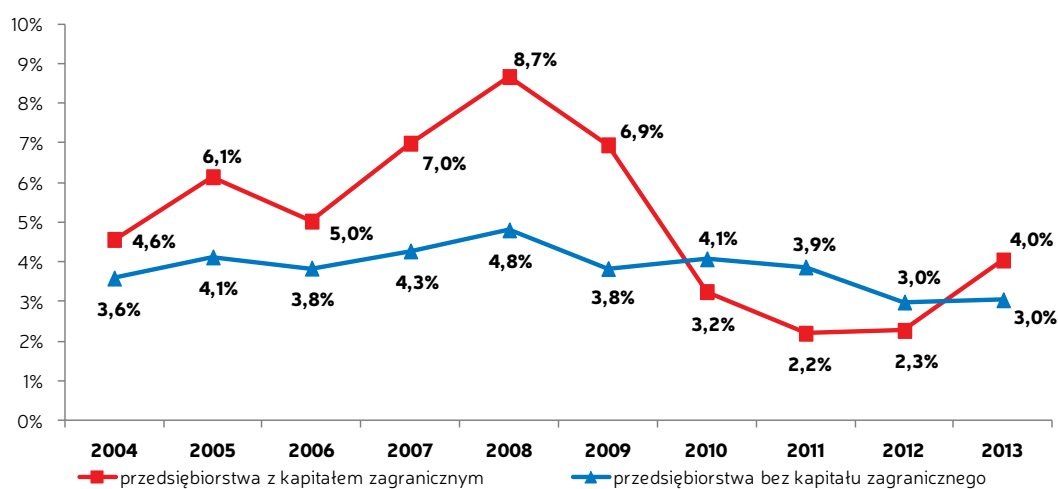
WYDATKI INWESTYCYJNE PRZEDSIĘBIORSTW Z UDZIAŁEM KAPITAŁU ZAGRANICZNEGO

W latach 2004–2013 większość zlokalizowanych na terenie województwa kujawsko-pomorskiego przedsiębiorstw z udziałem kapitału zagranicznego ponosiła wydatki inwestycyjne na pozyskanie środków trwałych – odsetek tych przedsiębiorstw dla analizowanego okresu wynosił 57,1%. Wartość nakładów inwestycyjnych ogółem była przy tym równa 847,1 mln PLN rocznie, w tym wartość nakładów na pozyskanie nowych środków trwałych kształtowała się na średniorocznym poziomie 675,9 mln PLN. Największą aktywność inwestycyjną odnotowano w 2004 roku, kiedy to odsetek przedsiębiorstw ponoszących nakłady inwestycyjne wyniósł 65,6% (w tym roku inwestycje o łącznej wartości 539,6 mln PLN podjęły 284 przedsiębiorstwa). Wcześniej pod tym względem wyróżniał się rok 2001, w którym odsetek inwestujących podmiotów wyniósł 67,2%, a później rok 2008, kiedy odnotowano najwyższą wartość nakładów inwestycyjnych – wyniosły one wówczas 1951,7 mln PLN. W ostatnim roku analizy, czyli 2013, odsetek przedsiębiorstw ponoszących nakłady inwestycyjne wyniósł 52,1%, a całkowita wartość tych nakładów była równa 1 372,3 mln PLN, z czego 886,4 mln PLN (64,6%) stanowiły wydatki na nowe środki trwałe.

W latach 2004–2013 wartość nakładów inwestycyjnych na pozyskanie aktywów trwałych wszystkich podmiotów województwa kujawsko-pomorskiego (zatrudniających 10 i więcej osób) wyniosła łącznie 33 679 mln PLN, z czego na przedsiębiorstwa z udziałem kapitału

zagranicznego przypadało 10 349,9 mln PLN, czyli 30,7%. W okresie 2004–2013 średnioroczny udział nakładów inwestycyjnych ponoszonych przez te przedsiębiorstwa kształtował się na poziomie 29,7%. Przeciętna wartość wydatków inwestycyjnych przypadających na jedno przedsiębiorstwo wynosiła przy tym 4,5 mln PLN rocznie w przypadku podmiotów z kapitałem zagranicznym i zaledwie 0,9 mln PLN w przypadku podmiotów bez tego kapitału – była ona zatem w ujęciu średniorocznym 4,8-krotnie wyższa w przypadku przedsiębiorstw z udziałem kapitału zagranicznego.

Wykres 5. Intensywność inwestowania w przedsiębiorstwach z udziałem kapitału zagranicznego i w przedsiębiorstwach bez udziału tego kapitału w województwie kujawsko-pomorskim (lata 2004–2013 – podmioty zatrudniające 10 i więcej osób)

Źródło: dane GUS.

W latach 2004–2013 przeciętny poziom intensywności inwestowania dla przedsiębiorstw z udziałem kapitału zagranicznego (zatrudniających 10 i więcej osób) w województwie kujawsko-pomorskim kształtował się na poziomie 5% rocznie, co oznacza, że przeciętnie na jednostkę ich przychodów z całokształtu działalności przypadało średnio 0,05 jednostki nakładów inwestycyjnych na pozyskanie aktywów trwałych (na 1 mln PLN przychodów – 50 tys. PLN nakładów inwestycyjnych). Należy zauważyć, że wskaźnik intensywności inwestowania był w analizowanym okresie zdecydowanie wyższy w podmiotach z udziałem kapitału zagranicznego w porównaniu z podmiotami bez udziału tego kapitału – średnio 1,3-krotnie. Jedynie w okresie 2010–2012 kształtował się on na poziomie niższym, tj. 3,2%, 2,2% i 2,3% w porównaniu do 4,1%, 3,9% i 3% w przypadku przedsiębiorstw bez udziału kapitału zagranicznego, na co wpływ miał spadek wartości ponoszonych nakładów inwestycyjnych, który z dużym prawdopodobieństwem wiązać można ze skutkami kryzysu finansowego na świecie i rosnącą ostrożnością inwestorów w zakresie rozszerzania działalności oraz podejmowania nowych inicjatyw gospodarczych.

Reasumując, należy wskazać, że przedsiębiorstwa z udziałem kapitału zagranicznego są aktywne w zakresie prowadzonej działalności inwestycyjnej, pozytywnie wyróżniając się na tym tle z ogółu podmiotów gospodarczych zlokalizowanych w regionie. Biorąc natomiast pod uwagę liczbę przedsiębiorstw ponoszących nakłady inwestycyjne, wartość tych nakładów ogółem oraz w przeliczeniu na jedno przedsiębiorstwo, a także intensywność inwestowania można stwierdzić, że – pomimo względnie niewielkiej liczby – przedsiębiorstwa z udziałem kapitału zagranicznego stanowią ważną grupę inwestorów w województwie kujawsko-pomorskim.

PODSTAWOWE WYNIKI FINANSOWE PRZEDSIĘBIORSTW Z UDZIAŁEM KAPITAŁU ZAGRANICZNEGO

W latach 2004–2013 wartość przychodów z całokształtu działalności w zlokalizowanych na terenie województwa kujawsko-pomorskiego przedsiębiorstwach z udziałem kapitału zagranicznego systematycznie rosła, z wyjątkiem lat 2005 i 2012, kiedy nastąpił niewielki spadek (odpowiednio o 1,7% i 4,6% w stosunku do roku poprzedniego). Średnioroczny przyrost wartości przychodów w latach 2004–2013 wyniósł przy tym 11,9%, co oznacza, że był znacznie wyższy (ponad 3-krotnie) od tempa przyrostu liczby przedsiębiorstw z kapitałem zagranicznym w województwie. Wartość przychodów w 2004 roku wynosiła 12 033,7 mln PLN, w 2010 roku była równa 30 376,7 mln PLN, a w 2013 roku osiągnęła poziom 31 178,7 mln PLN. Oznacza to, że w analizowanym okresie wartość przychodów realizowanych przez przedsiębiorstwa z udziałem kapitału zagranicznego wzrosła 2,6-krotnie, co świadczy o znacznym zwiększeniu skali działalności prowadzonej przez te podmioty. Wzrostowi przychodów towarzyszył wzrost poziomu kosztów, które rosły w analizowanym okresie w zbliżonym tempie, co przychody z całokształtu działalności.

W latach 2004–2013 ponad połowa ze zlokalizowanych w województwie kujawsko-pomorskim przedsiębiorstw z udziałem kapitału zagranicznego wykazywała zysk brutto oraz zysk netto. W 2004 roku wartość zysku brutto zrealizowanego przez przedsiębiorstwa z kapitałem zagranicznym była równa 992,7 mln PLN, w 2010 roku wyniosła 940,9 mln PLN, a w 2013 roku 1 443,2 mln PLN. W przypadku zysku netto wielkości te kształtowały się odpowiednio na poziomie 725,2 mln PLN w 2004 roku, 772,4 mln PLN w 2010 roku i 1 233,1 mln PLN w 2013 roku. Można zatem mówić o generalnym powiększeniu wartości wyników finansowych przedsiębiorstw z udziałem kapitału zagranicznego, chociaż zauważyć należy, że wskaźniki rentowności obrotów (zarówno obrotów brutto, jak i netto) znacznie zmieniały się w analizowanym okresie, co wskazuje na zróżnicowane opłacalności działalności, potencjalnie zarówno w odniesieniu do działalności operacyjnej, jak i ogólnej działalności gospodarczej. Ciekawe jest, że w okresie 2004–2007 wartości obydwu omawianych wskaźników były znacznie wyższe niż w latach 2008–2010 (przeciętna wartość wskaźnika obrotów brutto kształtowała się na poziomie 5,91%, a wskaźnika obrotów netto wynosiła 4,47%), w których to uległy sporemu obniżeniu (odpowiednio do średniorocznego poziomu 2,91% i 1,85%), by następnie znowu wzrosnąć w latach 2011–2013 (wynosząc w tym okresie odpowiednio 3,72% i 3,3%). Obniżenie rentowności obrotów – przy jednoczesnym utrzymywaniu się wskaźni-

ka kosztów na względnie stałym poziomie – świadczyć może o dużym wpływie zmian, jakie zaszły zarówno w polskiej gospodarce (w szczególności w odniesieniu do wzrostu stopnia nasycenia rynku czy zaostrzenia konkurencji ze strony podmiotów krajowych), jak i na świecie (wskutek osłabienia popytu w efekcie kryzysu finansowego, co w szczególności widoczne było w latach 2008–2010), na wyniki działalności przedsiębiorstw z udziałem kapitału zagranicznego w województwie kujawsko-pomorskim.

W latach 2004–2013 średnioroczna wartość przychodów z całokształtu działalności w przedsiębiorstwach z udziałem kapitału zagranicznego (zatrudniających 10 i więcej osób) była równa 22 303,6 mln PLN, natomiast dla przedsiębiorstw bez udziału tego kapitału kształtowała się na średnim poziomie 61 450,7 mln PLN, czyli była blisko 3-krotnie wyższa. Różnica ta to oczywiście efekt dominacji ilościowej przedsiębiorstw krajowych bez udziału kapitału zagranicznego, których w analizowanym okresie było w województwie kujawsko-pomorskim blisko 10-krotnie więcej niż przedsiębiorstw z kapitałem zagranicznym. Wartość przychodów z całokształtu działalności przypadająca na jedno przedsiębiorstwo była jednak w tym okresie przeciętnie ponad 3,5-krotnie wyższa w przypadku podmiotów z kapitałem zagranicznym. Podobnie wyglądała też kwestia kształtowania się poziomów kosztów uzyskania przychodów w obu grupach przedsiębiorstw.

W przypadku przedsiębiorstw zatrudniających 10 i więcej osób odsetek podmiotów wykazujących zysk netto był w analizowanym okresie wyższy w grupie przedsiębiorstw krajowych bez udziału kapitału zagranicznego. Kształtował się on na średniorocznym poziomie 83,5% w porównaniu z 68,2% w przypadku przedsiębiorstw o rodowodzie zagranicznym. Ponadto, wartość przeciętnych wyników finansowych netto była ponad 3-krotnie wyższa w grupie przedsiębiorstw bez kapitału zagranicznego – wynosiła ona 2 391,5 mln PLN w ujęciu rocznym, a dla przedsiębiorstw z kapitałem zagranicznym była równa 496 mln PLN. Jeśli jednak wziąć pod uwagę kształtowanie się wielkości wyników finansowych netto w przeliczeniu na jedno przedsiębiorstwo, to okaże się, że w przypadku podmiotów z udziałem kapitału zagranicznego były one znacznie wyższe w całym analizowanym okresie niż w grupie przedsiębiorstw krajowych bez udziału tego kapitału. Przeciętna wartość wyniku finansowego netto przypadającego na jedno przedsiębiorstwo z udziałem kapitału zagranicznego wynosiła w analizowanym okresie 2,84 mln PLN wobec zaledwie 0,98 mln PLN w przypadku przedsiębiorstw bez kapitału zagranicznego. Zjawisko to związane jest zapewne z relatywnie wysokim udziałem dużych podmiotów w grupie przedsiębiorstw z udziałem kapitału zagranicznego, choć może również świadczyć o realizacji relatywnie wysokich zysków przez te przedsiębiorstwa. To drugie wskazanie nie znajduje jednak pełnego potwierdzenia w analizie wskaźników rentowności netto, które – pomimo, iż w poszczególnych latach kształtowały się na różnych poziomach (co wiązać należy zarówno z perturbacjami kryzysowymi, dotyczącymi w większym stopniu przedsiębiorstw z kapitałem zagranicznym, jako tych pozostających we względnie ściślejszych powiązaniach z rynkami międzynarodowymi, jak i ze zidentyfikowanymi różnicami w intensywności inwestowania) – to jednak ich średnioroczne wartości były w analizowanym okresie bardzo zbliżone dla obu grup przedsiębiorstw.

Podsumowując, można stwierdzić, że zlokalizowane na terenie województwa kujawsko-pomorskiego przedsiębiorstwa z udziałem kapitału zagranicznego nieustannie zwiększają

Tabela 1. Podstawowe wyniki finansowe przedsiębiorstw z udziałem kapitału zagranicznego na tle wszystkich przedsiębiorstw województwa kujawsko-pomorskiego (lata 2004–2013 – podmioty zatrudniające 10 i więcej osób)

Przedsiębiorstwa:	Lata									
	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
	Przychody z całokształtu działalności (mln PLN)									
z kapitałem zagranicznym	11 617,0	11 525,5	14 136,8	19 441,9	20 698,5	24 431,3	29 489,4	31 202,8	29 876,3	30 616,4
bez kapitału zagranicznego	45 755,3	45 707,7	50 547,2	57 671,8	62 634,1	60 004,9	64 478,2	73 041,3	76 569,4	78 096,7
ogółem	57 372,3	57 233,2	64 684,0	77 113,7	83 332,6	84 436,2	93 967,6	104 244,1	106 445,7	108 713,1
	Koszty uzyskania przychodów (mln PLN)									
z kapitałem zagranicznym	10 666,8	10 985,6	13 179,6	18 689,6	20 343,0	23 787,1	28 575,9	29 925,8	28 867,1	29 171,8
bez kapitału zagranicznego	43 297,5	44 069,1	47 941,0	54 391,5	59 940,1	57 016,2	61 517,8	69 847,1	73 633,9	74 182,5
ogółem	53 964,3	55 054,7	61 120,6	73 081,1	80 283,1	80 803,3	90 093,7	99 772,9	102 501,0	103 354,3
	Wynik finansowy netto (mln PLN)									
z kapitałem zagranicznym	750,5	411,0	748,2	572,1	184,2	486,9	752,8	1 076,2	843,8	1 240,2
bez kapitału zagranicznego	1 972,3	1 308,4	2 176,9	2 774,5	2 212,5	2 476,4	2 424,7	2 704,1	2 484,0	3 380,8
ogółem	2 722,8	1 719,4	2 925,1	3 346,6	2 396,7	2 963,3	3 177,5	3 780,3	3 327,8	4 621,0
	Liczba jednostek wykazujących zysk netto									
z kapitałem zagranicznym	160	163	173	182	143	166	171	184	179	178
bez kapitału zagranicznego	1 780	1 772	1 897	2 046	2 180	2 146	2 121	2 138	2 069	2 206
ogółem	1 940	1 935	2 070	2 228	2 323	2 312	2 292	2 322	2 248	2 384
	Wynik finansowy netto przypadający na jedno przedsiębiorstwo wykazujące zysk (mln PLN)									
z kapitałem zagranicznym	4,7	2,5	4,3	3,1	1,3	2,9	4,4	4,3	3,3	4,9
bez kapitału zagranicznego	1,1	0,7	1,1	1,4	1,0	1,2	1,1	1,1	1,0	1,3
ogółem	1,4	0,9	1,4	1,5	1,0	1,3	1,4	1,6	1,5	1,9
	Wskaźnik rentowności obrotów netto (%)									
z kapitałem zagranicznym	6,46	3,57	5,29	2,94	0,89	1,99	2,55	3,45	2,82	4,05
bez kapitału zagranicznego	3,89	3,88	3,75	3,55	3,48	3,58	3,29	2,93	2,70	2,82
ogółem	3,38	3,38	3,20	2,89	2,79	2,74	2,44	2,23	2,11	2,19

Źródło: dane GUS.

skalę prowadzonej działalności gospodarczej. Wartości osiągniętych przez nie przychodów (stanowiące jedną z miar wielkości przedsiębiorstwa) rosły przy tym szybciej niż liczba tych przedsiębiorstw w województwie kujawsko-pomorskim. W porównaniu do podmiotów bez kapitału zagranicznego, w analizowanym okresie mniejsza część przedsiębiorstw z udziałem zagranicznym wykazywała zyski, jednak wartość wyniku finansowego netto przypadającego na jedno przedsiębiorstwo była wyższa w przypadku przedsiębiorstw o zagranicznym rodowodzie, co związane jest z relatywnie wysokim udziałem dużych podmiotów w grupie przedsiębiorstw z udziałem kapitału zagranicznego. Przeciętna rentowność obrotów była podobna w obu grupach przedsiębiorstw, chociaż w poszczególnych latach wystąpiły znaczne różnice, szczególnie widoczne w grupie przedsiębiorstw z udziałem kapitału zagranicznego, co bezpośrednio koresponduje z perturbacjami kryzysowymi na rynkach międzynarodowych oraz różnicami w intensywności inwestowania.

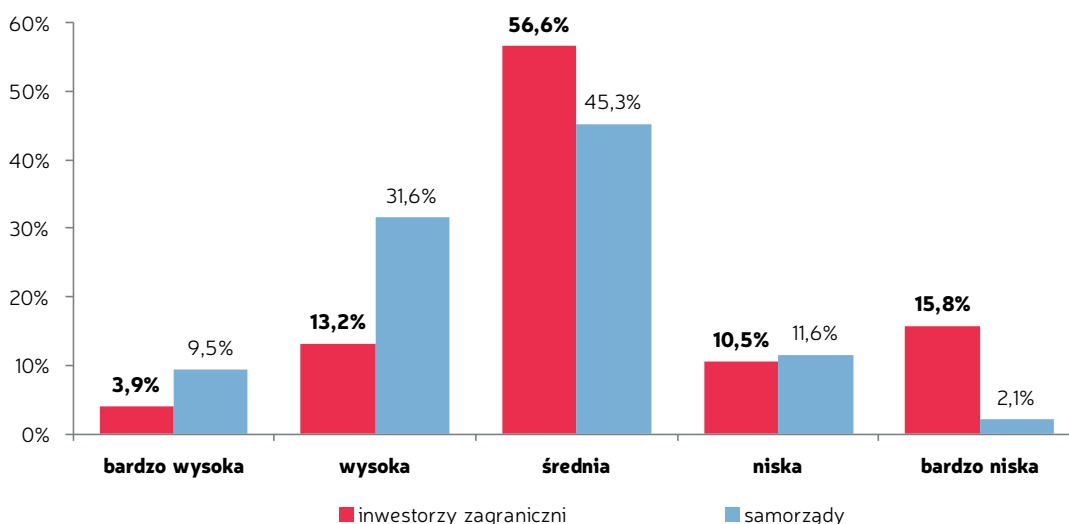
4.

CZYNNIKI ZACHĘCAJĄCE I ZNIECHĘCAJĄCE DO DOKONANIA INWESTYCJI NA TERENIE WOJEWÓDZTWA KUJAWSKO-POMORSKIEGO W ŚWIETLE OPINII PRZEDSIĘBIORSTW I JEDNOSTEK SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO

Jednostki samorządu terytorialnego, jak i przedsiębiorstwa z udziałem kapitału zagranicznego najczęściej oceniały atrakcyjność województwa kujawsko-pomorskiego jako średnią (45% jednostek i blisko 57% przedsiębiorstw). Samorządy zdecydowanie częściej, aniżeli przedsiębiorstwa wystawiały wyższe oceny atrakcyjności inwestycyjnej województwa. Jako bardzo wysoką określił atrakcyjność regionu blisko co dziesiąty samorząd (9,5%), podczas gdy jedynie co dwudziestopiąte przedsiębiorstwo podzieliło tę ocenę (3,9%). Podobnie większy okazał się udział samorządów, które oceniły atrakcyjność województwa jako wysoką (31,6%) w porównaniu z przedsiębiorstwami (13,2%). Oceny niekorzystne rozłożyły się odwrotnie. Wprawdzie zbliżony był udział jednej i drugiej grupy podmiotów oceniających atrakcyjność województwa, jako niską, jednak zdecydowanie większy odsetek przedsiębiorstw niż samorządów ocenił atrakcyjność inwestycyjną województwa jako bardzo niską (prawie 16% pierwszych i 2% drugich).

Wykres 6. Ocena atrakcyjności inwestycyjnej województwa kujawsko-pomorskiego w opinii przedsiębiorstw i jednostek samorządu terytorialnego

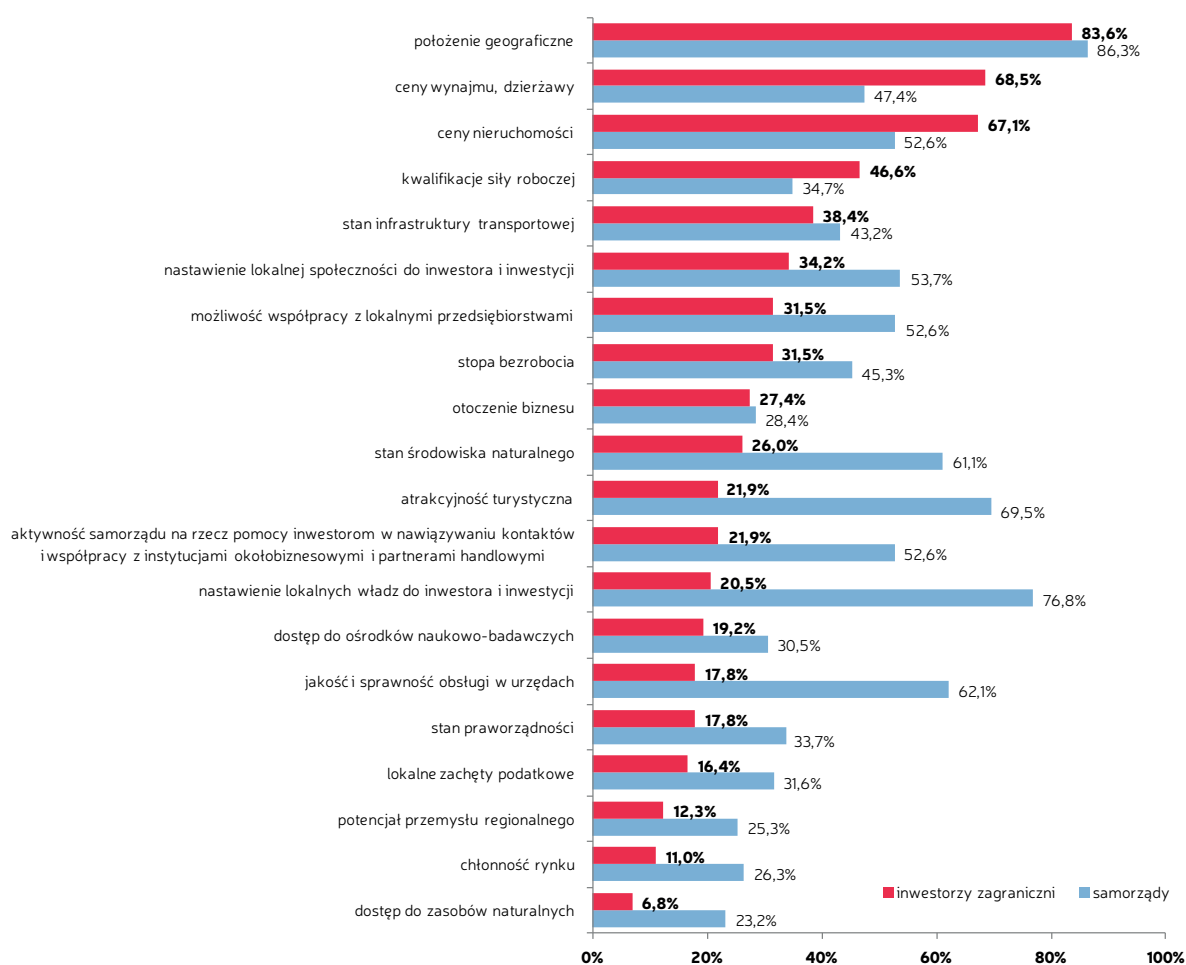

Źródło: wyniki badania.

Ocena czynników zachęcających do inwestowania na terenie województwa kujawsko-pomorskiego dokonana przez przedsiębiorstwa z udziałem kapitału zagranicznego generalnie była także odmienna od opinii samorządowców. Obie grupy respondentów były zgodne jedynie we wskazaniu położenia geograficznego, jako najważniejszego czynnika zachęcającego do dokonania inwestycji na terenie województwa kujawsko-pomorskiego. Wśród inwestorów zagranicznych najbardziej uznanymi czynnikami zachęcającymi do inwestowania były czynniki zasobowo-kosztowe, takie jak: ceny wynajmu, dzierżawy (68,5% wskazań), ceny nieruchomości (67,1%), kwalifikacje siły roboczej (46,6%), stan infrastruktury transportowej (38,4%). Interesujące jest, że przedsiębiorcy zdecydowanie mniejsze znaczenie przypisywali czynnikom, które w ocenie samorządów znalazły się wśród najważniejszych, i tak: nastawienie lokalnych władz do inwestora i inwestycji (wskazania samorządów 76,8%, przed-

siębiorstw 20,5%), atrakcyjność turystyczna (69,5% samorządów, 21,9% przedsiębiorstw), jakość i sprawność obsługi w urzędach (62,1% samorządów, 17,8% przedsiębiorstw), stan środowiska naturalnego (61,1% samorządów, 26,0% przedsiębiorstw). Należy również zwrócić uwagę na rozbieżne opinie w zakresie oceny aktywności samorządu na rzecz pomocy inwestorom w nawiązywaniu kontaktów i współpracy z instytucjami okołobiznesowymi i partnerami handlowymi. 52,6% samorządów uznało takie działania jako zachęcające dla podejmowania inwestycji zagranicznych w regionie. Takiego samego zdania było tylko 21,9% przedsiębiorstw.

Wykres 7. Czynniki zachęcające do dokonania inwestycji na terenie województwa kujawsko-pomorskiego w opinii przedsiębiorstw i jednostek samorządu terytorialnego

Uwagi: odpowiedzi nie sumują się do 100%, gdyż ankietowani mogli wskazać więcej niż jedną opcję.

Źródło: wyniki badania.

Podobnie, jak w przypadku czynników zachęcających do wyboru województwa kujawsko-pomorskiego jako miejsca dokonania inwestycji, wskazania samorządów i przedsiębiorstw dotyczące czynników zniechęcających wykazały także dużą rozbieżność.

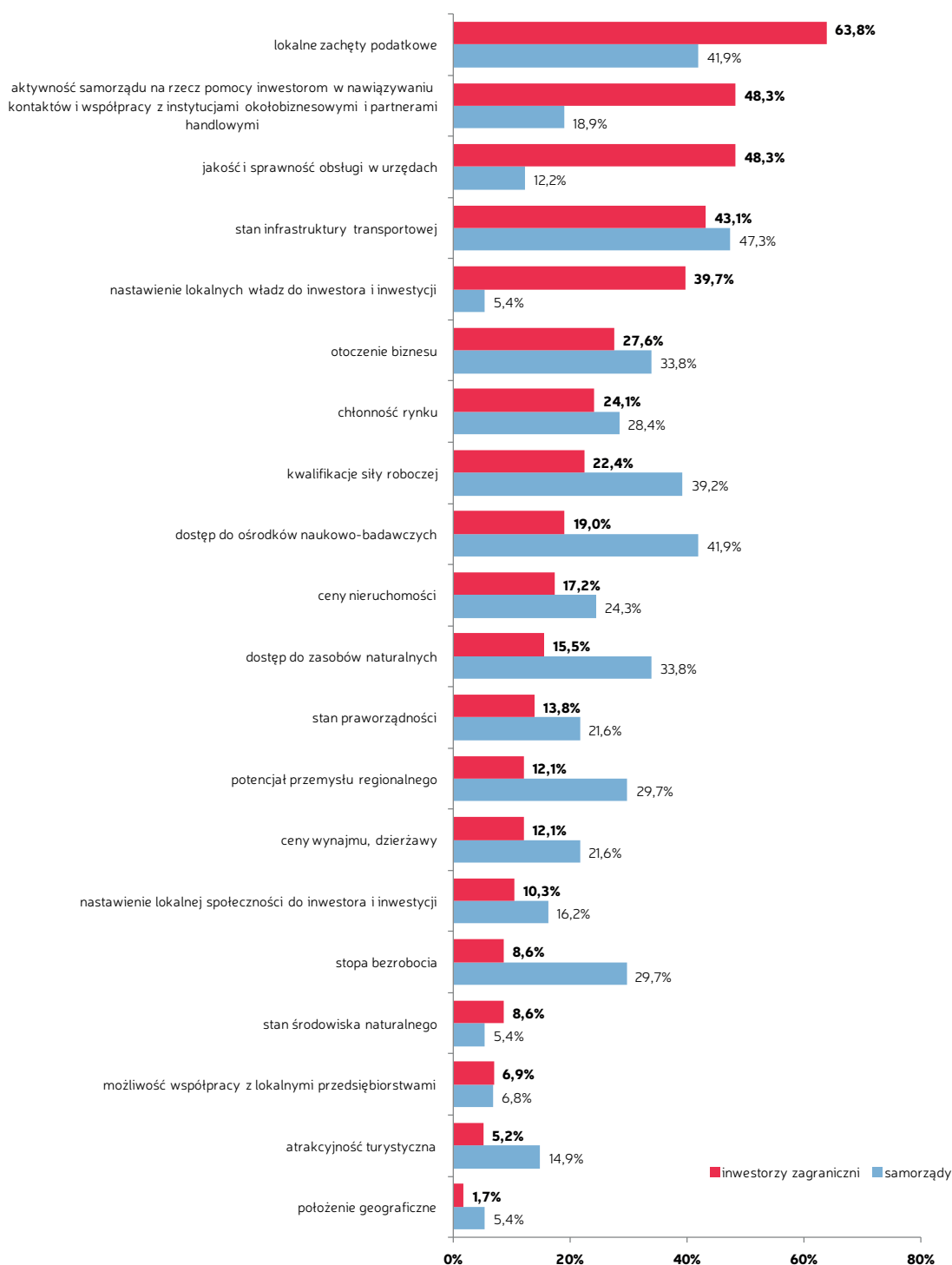
Wśród samorządów odsetek wskazujących stan infrastruktury transportowej, jako czynnik zniechęcający był najwyższy (47,3%), na kolejnych pozycjach uplasowały się: lokalne zachęty podatkowe oraz dostęp do ośrodków naukowo-badawczych (41,9%), kwalifikacje siły roboczej (39,2%), dostęp do zasobów naturalnych (33,8%). Najwięcej przedsiębiorstw wskazało jako czynnik zniechęcający lokalne zachęty podatkowe (63,8%). Następnymi pod względem liczby wskazań były aktywność samorządu na rzecz pomocy inwestorom w nawiązaniu kontaktów i współpracy z instytucjami okołobiznesowymi i partnerami handlowymi (48,3%), a dopiero na kolejnych miejscach – stan infrastruktury transportowej (43,1%), otoczenie biznesu (27,6%) i chłonność rynku (24,1%) – uznane przez inwestorów zagranicznych jako najbardziej zniechęcające do inwestowania w województwie.

Interesujące i na pierwszy rzut oka trudne do wyjaśnienia jest to, że zdecydowanie większy, w porównaniu z przedsiębiorstwami, był odsetek samorządów wskazujących takie czynniki zniechęcające, jak: dostęp do ośrodków naukowo-badawczych (różnica 22,9 punktów procentowych), dostęp do zasobów naturalnych (18,3), potencjał przemysłu regionalnego (17,6), kwalifikacje siły roboczej (16,8). Jednocześnie znacznie większy, w porównaniu z samorządami, był odsetek przedsiębiorstw wskazujących, jako czynniki zniechęcające: jakość i sprawność obsługi w urzędach (różnica aż 36,1 punktów procentowych), nastawienie lokalnych władz do inwestorów zagranicznych (różnica 34,3), aktywność samorządu na rzecz pomocy inwestorom w pozyskaniu kontaktów i współpracy z miejscowymi instytucjami (różnica 29,4).

Warto także odnotować większy udział samorządów niż przedsiębiorstw postrzegających w niedostatkach infrastruktury transportowej czynnik zniechęcający do inwestowania na terenie województwa.

Wykres 8. Czynniki zniechęcające do dokonania inwestycji na terenie województwa kujawsko-pomorskiego w opinii przedsiębiorstw i jednostek samorządu terytorialnego

Uwagi: odpowiedzi nie sumują się do 100%, gdyż ankietowani mogli wskazać więcej niż jedną opcję.

Źródło: wyniki badania.

5.

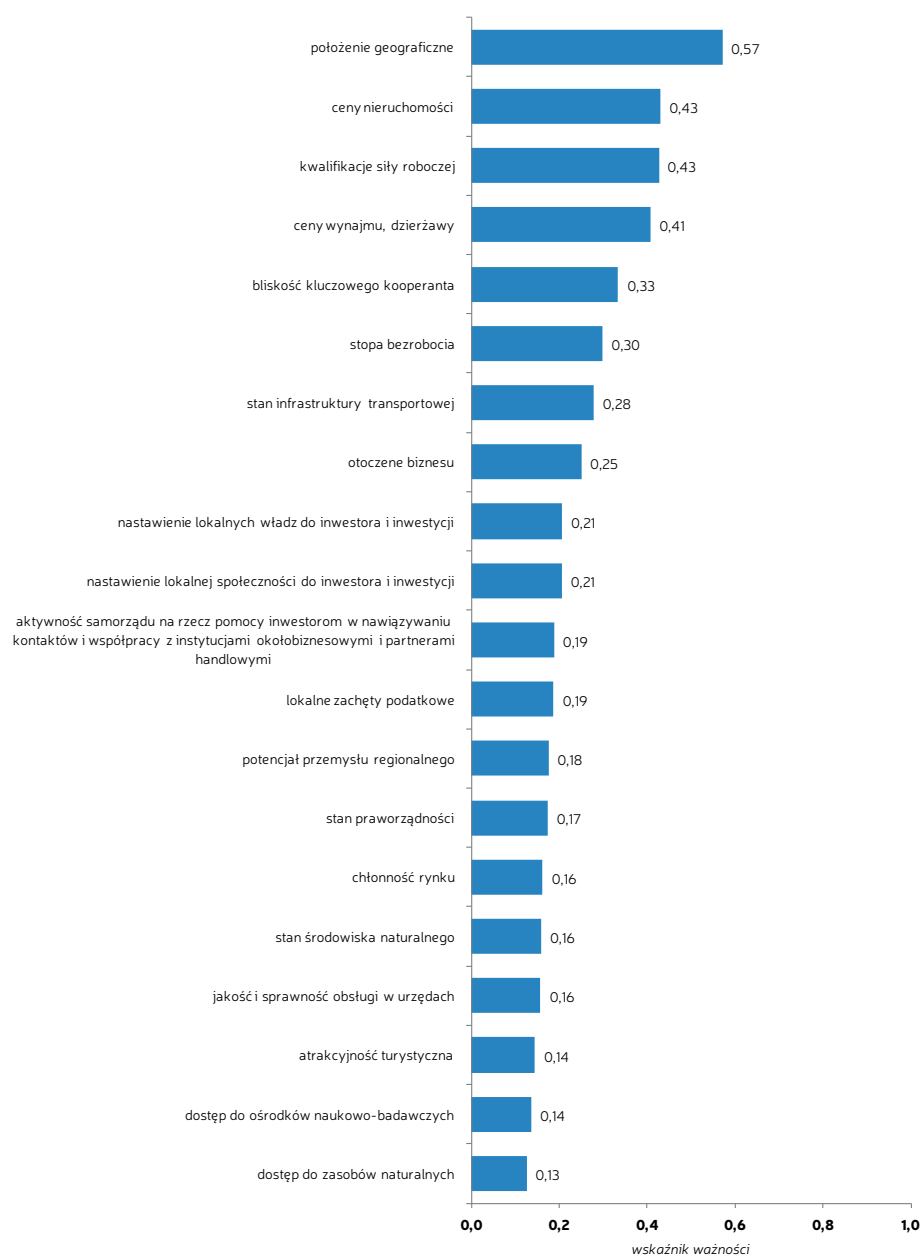
DETERMINANTY WYBORU WOJEWÓDZTWA KUJAWSKO-POMORSKIEGO JAKO MIEJSCA LOKALIZACJI INWESTYCJI ZAGRANICZNYCH

 Toruński Park
Technologiczny
Toruńska Agencja Rozwoju Regionalnego S.A.

W opinii inwestorów zagranicznych najistotniejszym czynnikiem, determinującym wybór województwa kujawsko-pomorskiego jako miejsca lokalizacji ich inwestycji było dogodne położenie geograficzne (wskaźnik ważności – 0,57) wynikające z tranzytowego położenia województwa, zarówno w skali kraju, jak i Europy. Na drugim miejscu znalazły się *ex aequo* ceny nieruchomości oraz kwalifikacje siły roboczej (0,43). Wysokie znaczenie zostało również przypisane cenom wynajmu, dzierżawy (0,41) oraz bliskości kluczowego kooperanta (0,33). Cieszyć może wysoka ocena inwestorów nadana możliwościom znalezienia wykwalifikowanej siły roboczej w województwie, która wraz z dużą siecią potencjalnych kooperantów i dostawców, daje potencjał do dalszego dynamicznego rozwoju regionu. Ponadto, dla przedsiębiorstw z kapitałem zagranicznym ważnymi czynnikami były także stopa bezrobocia i stan infrastruktury transportowej, które uplasowały się odpowiednio na miejscu piątym i szóstym. Na kolejnej pozycji inwestorzy zamieścili otoczenie biznesu w województwie (0,25), sprzyjające poprawie efektywności gospodarczej i rozwoju przedsiębiorczości w regionie. Natomiast wśród najmniej ważnych czynników determinujących podjęcie inwestycji w województwie znalazły się dostęp do zasobów naturalnych (0,13), dostęp do ośrodków naukowo-badawczych (0,14) oraz atrakcyjność turystyczna (0,14). Niewielkie znaczenie w przyciąganiu kapitału zagranicznego do województwa zostało przypisane również jakości i sprawności obsługi w urzędach, stanowi środowiska naturalnego oraz chłonności rynku (0,16). Niepokoić może niska ocena czynnika związanego z lokalnym rynkiem zbytu, ale pamiętać należy, iż ocena czynników rynkowych z reguły odnosi się do potencjału całej gospodarki kraju lokaty, a nie województwa.

Wykres 9. Determinanty wyboru województwa kujawsko-pomorskiego jako miejsca lokalizacji inwestycji zagranicznych w opinii przedsiębiorstw

Uwagi: wartość liczbową wskaźnika ważności została obliczona według formuły:

$$W = \frac{\sum_{i=1}^k n_i w_i}{k \cdot N}$$

gdzie: W – wskaźnik ważności; i – indeks oceny; n_i – liczba wskazań danego czynnika na i-tym miejscu; k – maksymalna ocena w skali od 1 do k (wskazanie kolejności czynników oznaczano przypisanie im ocen w odwrotnej kolejności); N – liczba respondentów, którzy udzielili odpowiedzi na pytanie; w_i – ocena odpowiadająca miejscu czynnika i.

Źródło: wyniki badania.

6.

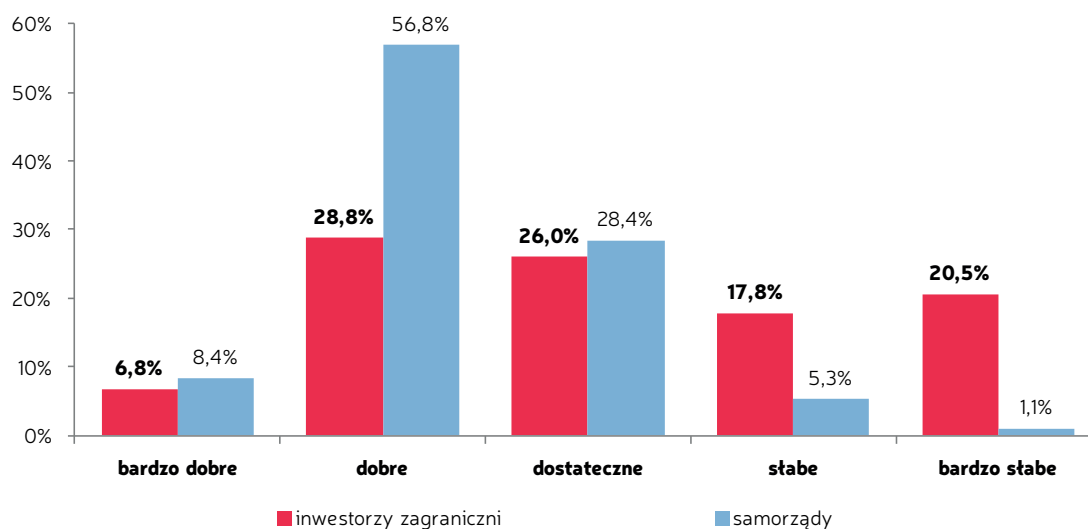
OCENA PRZYGOTOWANIA WŁADZ SAMORZĄDOWYCH WOJEWÓDZTWA KUJAWSKO-POMORSKIEGO DO WSPÓŁPRACY Z PRZEDSIĘBIORSTWAMI Z UDZIAŁEM KAPITAŁU ZAGRANICZNEGO

Najlichniesz grupa jednostek samorządu terytorialnego oceniła swoje przygotowanie do współpracy z przedsiębiorstwami z udziałem kapitału zagranicznego jako „dobre” (56,8%). Jednak tę ocenę podzieliło tylko 28,8% uczestniczących w badaniu przedsiębiorstw. Jeszcze większe różnice odnotowano w ocenach „słabe” i „bardzo słabe”. Niekorzystnie oceniło przygotowanie jednostek samorządowych aż 38,3% przedsiębiorstw, podczas gdy do słabego bądź bardzo słabego przygotowania przyznało się jedynie 6,4% jednostek. Najmniejsze różnice zdań dotyczyły oceny „dostateczne”. Na tym poziomie oceniło swoje przygotowanie 28,4% samorządów. Identycznie przygotowanie samorządów oceniło 26% przedsiębiorstw. Zbliżona, ale niestety bardzo niewielka, była liczebność obu grup oceniających przygotowanie jednostek samorządowych jako „bardzo dobre” (8,4% jednostek i 6,8% przedsiębiorstw).

W świetle konfrontacji przedstawionych ocen nie sposób nie zauważyć, iż samoocena jednostek dotycząca ich przygotowania do współpracy z przedsiębiorstwami z udziałem kapitału zagranicznego była zdecydowanie wyższa w stosunku do ocen samych przedsiębiorstw.

Wykres 10. Ocena przygotowania władz samorządowych województwa kujawsko-pomorskiego do współpracy z przedsiębiorstwami z udziałem kapitału zagranicznego w opinii przedsiębiorstw i jednostek samorządu terytorialnego

Źródło: wyniki badania.

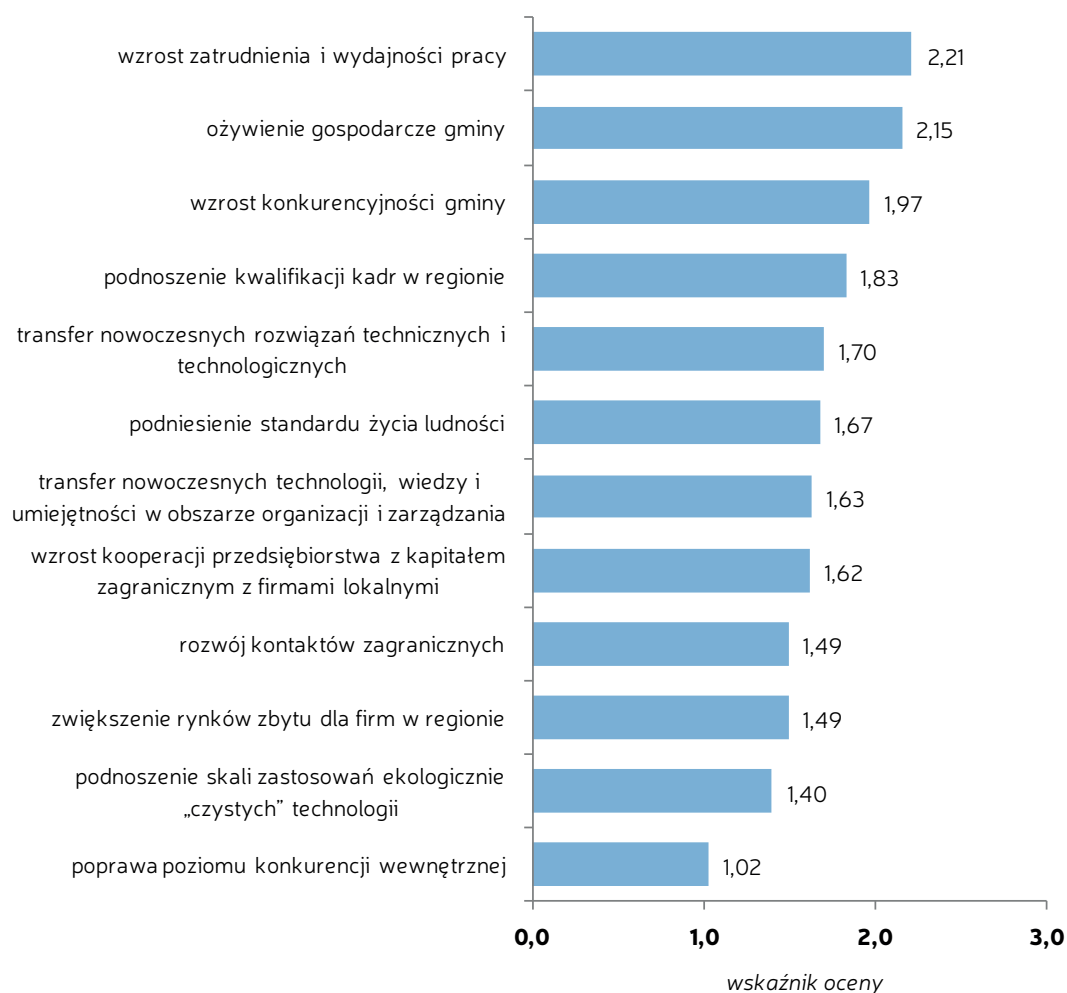
7.

ZNACZENIE BEZPOŚREDNICH INWESTYCJI ZAGRANICZNYCH DLA WOJEWÓDZTWA KUJAWSKO-POMORSKIEGO

Wśród efektów napływu inwestycji zagranicznych do regionu i działalności przedsiębiorstw z udziałem kapitału zagranicznego na terenie województwa kujawsko-pomorskiego przedstawiciele jednostek samorządu terytorialnego dostrzegają przede wszystkim korzyści. Najważniejszymi czynnikami okazały się przy tym wzrost zatrudnienia i wydajności pracy (wskaźnik oceny – 2,21) oraz ożywienie gospodarcze gminy (2,15). Obecność przedsiębiorstw z kapitałem zagranicznym na terenie regionu jest zatem wiązana głównie z uzyskaniem korzyści w postaci silnych impulsów rozwojowych dla lokalnej gospodarki, w tym w szczególności tych, które odnoszą się do obszaru rynku pracy.

Wykres 11. Ocena korzyści, jakie w opinii jednostek samorządu terytorialnego przynosi gminom województwa działalność przedsiębiorstw z udziałem kapitału zagranicznego

Uwagi: respondenci oceniali poszczególne czynniki, posługując się skalą: 3 – ocena wysoka, 2 – ocena średnia, 1 – ocena niska oraz 0 w przypadku, gdy wymieniony czynnik nie wystąpił. Wartość liczbową wskaźnika obliczono jako średnią arytmetyczną ważoną.

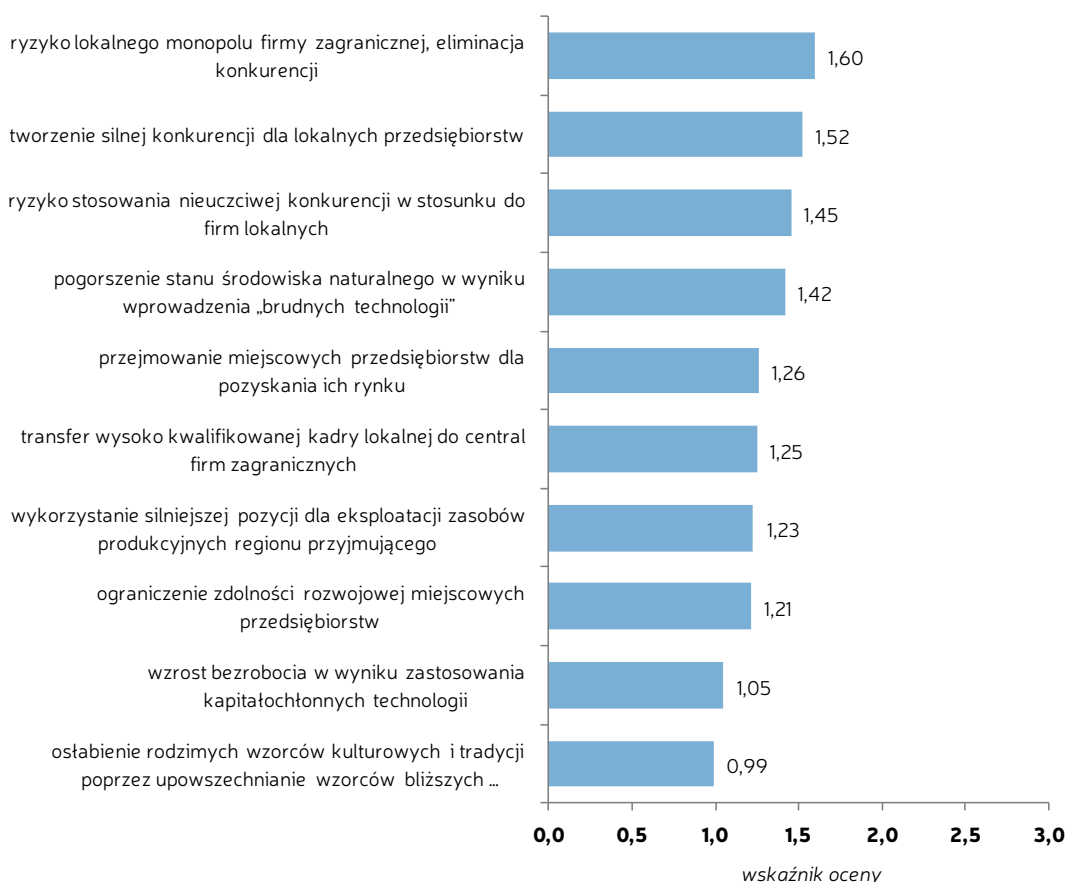
Źródło: wyniki badania.

Pozostałym korzyściom, wynikającym z działalności przedsiębiorstw z udziałem kapitału zagranicznego na terenie województwa, przypisano oceny średnie (wartość wskaźnika oceny mieściła się w przedziale od 1,02 do 1,97). Najważniejszymi czynnikami w tej grupie okazały się w kolejności: wzrost konkurencyjności gminy, podnoszenie kwalifikacji kadr w regionie, transfer nowoczesnych rozwiązań technicznych i technologicznych, podniesienie standardu życia ludności, transfer nowoczesnych technologii, wiedzy i umiejętności w obszarze organizacji i zarządzania, wzrost kooperacji przedsiębiorstwa z kapitałem zagranicznym z firmami lokalnymi, rozwój kontaktów zagranicznych, zwiększenie rynków zbytu dla firm w regionie, podnoszenie skali zastosowania ekologicznie „czystych” technologii oraz poprawa poziomu konkurencji wewnętrznej poprzez ograniczenie monopolistycznej pozycji miejscowych podmiotów. Nieliczni respondenci wiązali także obecność przedsiębiorstw z udziałem kapitału zagranicznego z korzyściami dotyczącymi promocji gminy.

Wyniki badania wskazują, że identyfikowanym przez jednostki samorządu terytorialnego korzyściom, związanym z napływem kapitału zagranicznego do województwa, towarzyszą również obawy i zagrożenia. Jednak niemal wszystkie wskazywane w tym obszarze czynniki zostały ocenione jako średnio ważne (syntetyczna ocena według wskaźnika mieściła się w przedziale od 1,05 do 1,60), a tylko oddziaływanie przedsiębiorstw z udziałem kapitału zagranicznego w zakresie możliwości osłabienia rodzimych wzorców kulturowych i tradycji uzyskało ocenę niską. Poza tym, sporadycznie wskazywano też na obawę wykorzystania lokalnej ludności jako „taniej siły roboczej”.

Wykres 12. Ocena zagrożeń, jakie w opinii jednostek samorządu terytorialnego przynosi gminom województwa działalność przedsiębiorstw z udziałem kapitału zagranicznego

Uwagi: respondenci oceniali poszczególne czynniki, postępując się skalą: 3 – ocena wysoka, 2 ocena – średnia, 1 – ocena niska oraz 0 w przypadku, gdy wymieniony czynnik nie wystąpił. Wartość liczbowa wskaźnika oceny obliczono jako średnią arytmetyczną ważoną.

Źródło: wyniki badania.

Wśród najważniejszych zagrożeń, jakie przynosi działalność przedsiębiorstw z udziałem kapitału zagranicznego, przedstawiciele jednostek samorządu terytorialnego wskazywali: ryzyko związane z ustanowieniem lokalnego monopolu przez firmę zagraniczną i eliminację konkurencji, tworzenie silnej konkurencji dla lokalnych przedsiębiorstw, ryzyko stosowania nieuczciwej konkurencji w stosunku do firm lokalnych, pogorszenie stanu środowiska naturalnego w wyniku wprowadzenia do kraju lokaty „brudnych technologii” niemożliwych do stosowania w krajach macierzystych inwestorów, przejmowanie miejscowych przedsiębiorstw dla pozyskania ich rynku, transfer wysoko kwalifikowanej kadry lokalnej do central firm zagranicznych, wykorzystanie silniejszej pozycji dla eksploatacji zasobów produkcyjnych regionu przyjmującego, ograniczenie zdolności rozwojowej miejscowych przedsiębiorstw poprzez osłabienie ich pozycji na rynku wewnętrznym oraz zmniejszenie dostępności do zewnętrznych źródeł finansowania (konkurowanie mniejszym poziomem ryzyka), a także wzrost bezrobocia w wyniku zastosowania kapitałochłonnych technologii.

8.

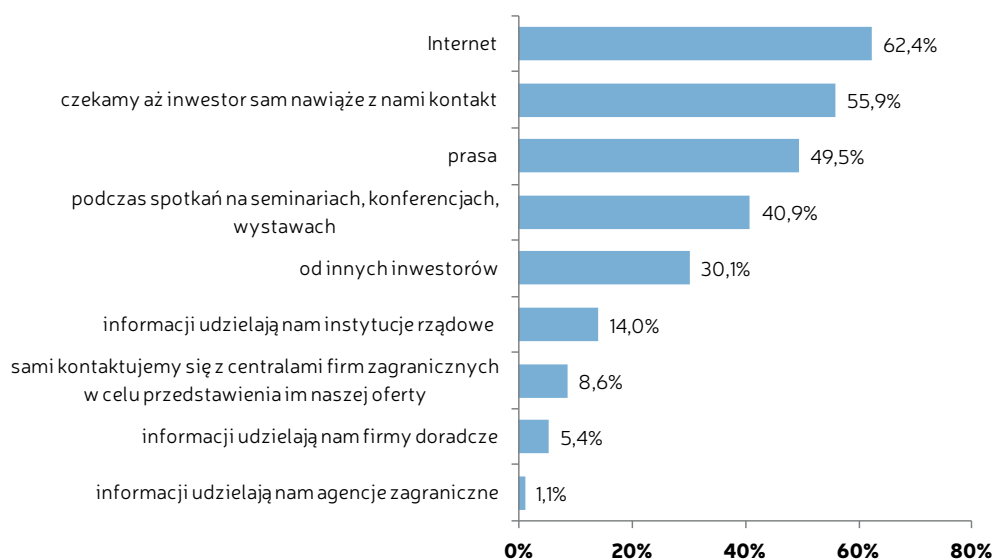
AKTYWNOŚĆ JEDNOSTEK SAMORZĄDU TERYTORYALNEGO WOJEWÓDZTWA KUJAWSKO-POMORSKIEGO NA RZECZ POZYSKIWIANIA KAPITAŁU ZAGRANICZNEGO

Z badania wynika, że jednostki samorządu terytorialnego województwa kujawsko-pomorskiego najczęściej wykorzystywały Internet, jako źródło informacji o potencjalnych inwestorach zagranicznych (62,4%). Połowa jednostek korzystała z informacji zamieszczonych w prasie.

Tak duże znaczenie zarówno Internetu, jak i prasy nie wydaje się być zaskakujące – oba te źródła są ogólnodostępne, a zdobycie informacji w nich zawartych nie wymaga żadnych szczególnych działań. Wyraźnie widać, że rzadziej wybierane były źródła, do których dostęp wymaga zdecydowanie aktywniejszej postawy samorządów. Niższy był udział jednostek podejmujących wysiłki zdobywania informacji o potencjalnych inwestorach zagranicznych podczas spotkań na seminariach, konferencjach i wystawach (40,9%). Stosunkowo duży był odsetek jednostek samorządu, które wykorzystywały informacje uzyskane od innych inwestorów zagranicznych (30,1%). Znacznie mniej jednostek korzystało z takich źródeł, jak: instytucje rządowe (14%), bezpośredni kontakt z przedsiębiorstwami zagranicznymi (8,6%), firmy doradcze (5,4%), czy agencje rządowe – jedynie 1,1%. Warto zwrócić uwagę, że pozyskiwanie informacji o potencjalnych inwestorach zagranicznych ze wskazanych źródeł wymaga mniejszego lub większego zaangażowania jednostek samorządu terytorialnego, rokuje natomiast znacznie większym prawdopodobieństwem pozytywnego rezultatu niż oczekiwanie na inwestora, który sam nawiąże kontakt. Stąd duży niepokój budzi fakt, iż 55,9% respondentów czekało na „przyjście inwestora”. Na szczęście w przypadku większości z nich biernemu oczekiwaniu towarzyszyły także formy aktywnego poszukiwania informacji o potencjalnych inwestorach z zagranicy. Niemniej dość liczna grupa, bo aż 17,2% badanych jednostek samorządowych nie podjęła żadnych działań na rzecz pozyskania informacji w opisywanym zakresie, co może świadczyć, iż nie są one zainteresowane napływem kapitału zagranicznego.

Wykres 13. Źródła informacji o potencjalnych inwestorach zagranicznych jednostek samorządu terytorialnego województwa kujawsko-pomorskiego

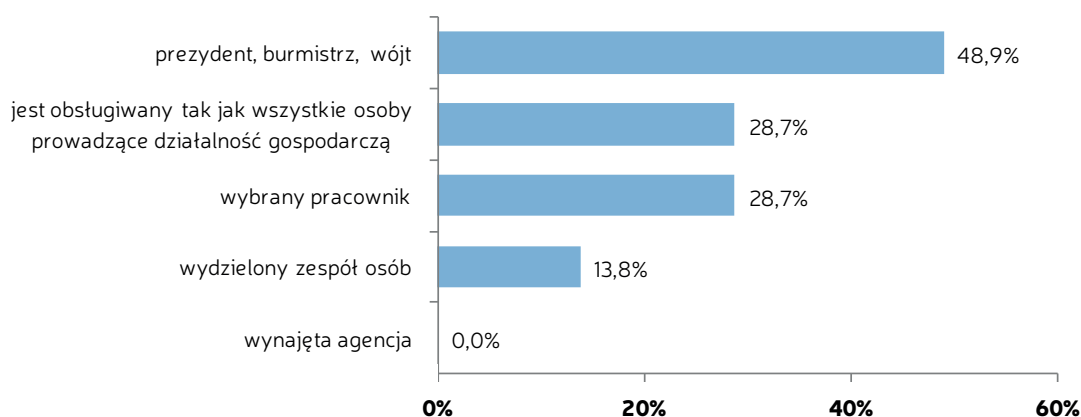

Uwagi: odpowiedzi nie sumują się do 100%, gdyż ankietowani mogli wskazać więcej niż jedną opcję.

Źródło: wyniki badania.

Wyniki badania wskazały, że w niemal połowie jednostek samorządowych województwa kujawsko-pomorskiego (48,9%) odpowiedzialność za obsługę inwestora zagranicznego spoczywała na prezydencie, burmistrzu bądź wójcie (w zależności od rodzaju jednostki). 28,7% badanych jednostek nie czyniło różnic w obsłudze inwestorów zagranicznych i inwestorów krajowych. Natomiast 28,7% wskazało, że obsługę inwestora zagranicznego powierza pracownikowi, którego zakres obowiązków obejmuje tego typu zadania, zaś w przypadku 13,8% jednostek obowiązek ten spoczywał na zespole pracowników. Żadna z jednostek samorządu terytorialnego województwa nie wynajęła do tego celu podmiotu zewnętrznego.

Wykres 14. Agendy (podmioty) odpowiedzialne za obsługę inwestorów zagranicznych w urzędach gmin województwa kujawsko-pomorskiego

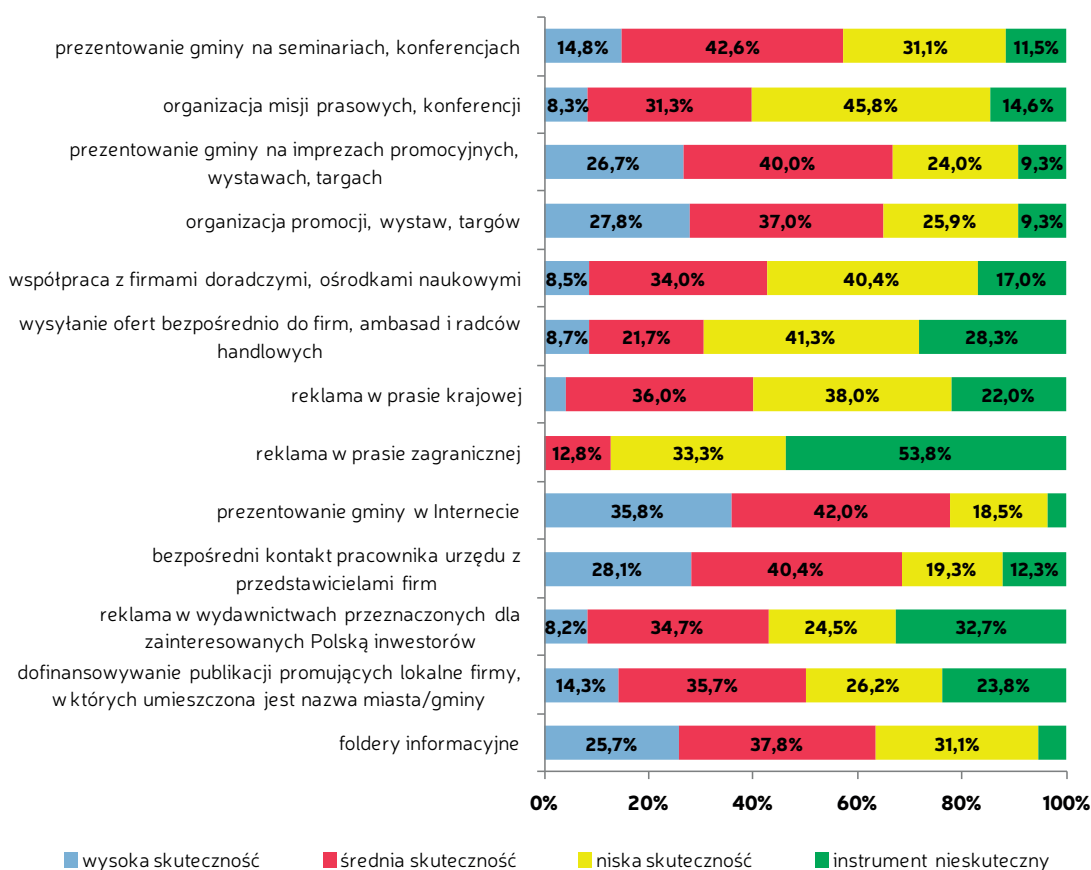
Uwagi: odpowiedzi nie sumują się do 100%, gdyż ankietowani mogli wskazać więcej niż jedną opcję.

Źródło: wyniki badania.

Za najskuteczniejszy instrument promocji jednostki samorządu terytorialnego województwa kujawsko-pomorskiego uznali Internet, przy czym 35,8% respondentów korzystających z tej formy promocji oceniło jej skuteczność jako wysoką, a 42% jako średnią. Na kolejnych miejscach pod względem poziomu skuteczności narzędzi promocyjnych uplasowane zostały: bezpośredni kontakt upoważnionego pracownika urzędu z przedstawicielami przedsiębiorstw (28,1%), organizacja promocji, wystaw i targów (27,8%), prezentowanie gminy na imprezach promocyjnych, wystawach i targach (26,7%), foldery informacyjne (25,7%), prezentowanie gminy na seminariach i konferencjach (14,8%) oraz dofinansowanie publikacji promujących lokalne firmy, w których widnieje nazwa miasta bądź gminy (14,3%). Z kolei za działania promocyjne nieprzynoszące pożądanych efektów uznano: reklamę w prasie zagranicznej (53,8%), reklamę w wydawnictwach przeznaczonych dla zainteresowanych Polską inwestorów (32,7%) oraz wysyłanie ofert bezpośrednio do firm, ambasad i radców handlowych (28,3%). Wśród instrumentów odznaczających się niewielką skutecznością najczęściej wska-

zywano: organizację misji prasowych i konferencji (45,8%), wysyłanie ofert bezpośrednio do przedsiębiorstw, ambasad i radców handlowych (41,3%), współpracę z firmami doradczymi i ośrodkami naukowymi (40,4%) oraz reklamę w prasie krajowej (38,0%).

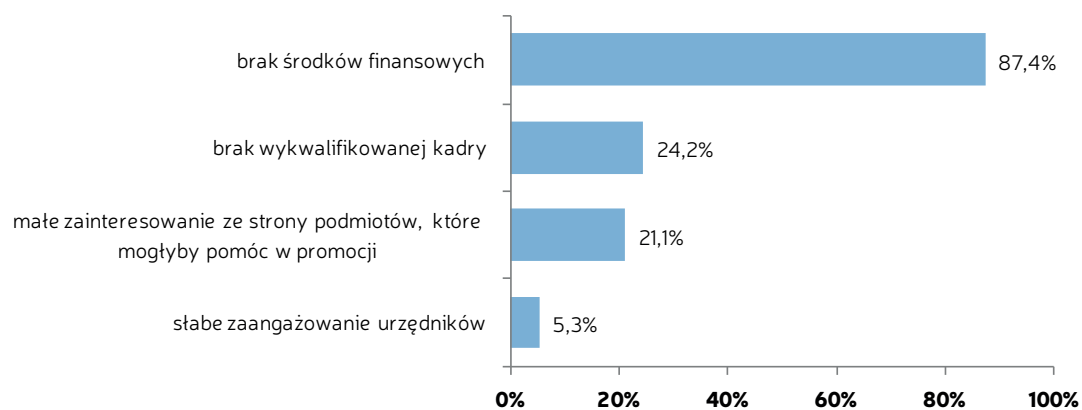
Wykres 15. Skuteczność instrumentów promocji gmin województwa kujawsko-pomorskiego stosowanych przez jednostki samorządu terytorialnego

Źródło: wyniki badania.

Według zdecydowanej większości jednostek samorządu terytorialnego województwa kujawsko-pomorskiego najpoważniejszą barierą uniemożliwiającą prowadzenie skutecznych działań promocyjnych na rzecz pozyskiwania inwestorów zagranicznych był brak środków finansowych (87,4%). Znacznie mniej podmiotów objętych badaniem upatrywało przyczyn uniemożliwiających prowadzenie skutecznej promocji w innych czynnikach. Jedynie co czwarta jednostka uznała, że barierę skutecznej promocji stanowił brak wykwalifikowanej kadry. Z kolei co piąta wskazywała na małe zainteresowanie ze strony podmiotów mogących pomóc w działaniach promocyjnych. Zaledwie 5,3% jednostek samorządowych upatrywało przeszkód skutecznej promocji wewnątrz organizacji, wskazując na słabe zaangażowanie urzędników.

Wykres 16. Przeszkody skutecznej promocji gmin województwa kujawsko-pomorskiego według jednostek samorządu terytorialnego

Uwagi: odpowiedzi nie sumują się do 100%, gdyż ankietowani mogli wskazać więcej niż jedną opcję.

Źródło: wyniki badania.

9.

OCENA SKUTECZNOŚCI INSTRUMENTÓW STOSOWANYCH PRZEZ JEDNOSTKI SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO WOJEWÓDZTWA KUJAWSKO-POMORSKIEGO NA RZECZ PODNOSZENIA ATRAKCYJNOŚCI INWESTYCYJNEJ

W ocenie skuteczności instrumentów podnoszenia atrakcyjności inwestycyjnej jednostki samorządu terytorialnego województwa kujawsko-pomorskiego na pierwszym miejscu wskazywały przychylne nastawienie urzędników do inwestorów zagranicznych (wskaźnik oceny 2,34; spośród 82 uczestniczących w badaniu jednostek aż 51 oceniło ten instrument najwyżej). Na trzecim miejscu badane jednostki usytuowały wysoką jakość i sprawność obsługi inwestora w urzędzie (2,03). Umieszczenie tych dwóch instrumentów, należących do grupy tzw. „miękkich” czynników, świadczy o dużej świadomości urzędników badanych jednostek co do znaczenia ich pracy oraz postaw w kreowaniu oceny poziomu atrakcyjności gminy w oczach potencjalnych inwestorów.

Badane jednostki uznają także, jako wysoce skuteczne stosowane instrumenty poprawy atrakcyjności inwestycyjnej województwa tworzące tzw. grupę czynników „twardych”, mających na celu ulepszenie posiadanych zasobów, w tym zwłaszcza infrastruktury transportowej (drugie miejsce; wskaźnik oceny 2,10), kluczowej dla wielu inwestorów ze względu na szybkość, jakość i koszty zaopatrzenia i dystrybucji swoich towarów i usług. W tej grupie badane jednostki wskazały uzbrajanie terenu pod inwestycje w infrastrukturę wodno-kanalizacyjną, energetyczną czy telekomunikacyjną (1,61), bez której trudno w XXI wieku zainteresować daną lokalizacją jakiegokolwiek potencjalnego przedsiębiorcę.

Jako skuteczne instrumenty podnoszenia atrakcyjności inwestycyjnej regionu badane jednostki wskazywały ponadto: dbanie o dobry stan środowiska naturalnego (1,90), dobre warunki spędzania wolnego czasu i wypoczynku (1,79), a także zwiększenie atrakcyjności turystycznej regionu (1,66). Ocena tych instrumentów jako istotnych dla podniesienia atrakcyjności inwestycyjnej regionu oznacza zrozumienie, iż dla inwestorów obok względów kosztowych i logistycznych, w dobie coraz powszechniejszej świadomości ekologicznej różnych grup interesariuszy, ważne są aspekty dotyczące ochrony środowiska naturalnego i jego jakości. Z kolei atrakcyjność turystyczno-rekreacyjną można traktować jako dodatkowy istotny atrybut sprzyjający podejmowaniu przez inwestorów zagranicznych decyzji o ulokowaniu projektu inwestycyjnego na danym terenie.

Dodatkowo, badane jednostki samorządu terytorialnego źródeł wzrostu poziomu atrakcyjności inwestycyjnej województwa upatrują w stałej poprawie wizerunku gminy (1,74), co ściśle wiąże się ze wszystkimi wcześniej wskazanymi działaniami. Na wizerunek ten wpływa także nastawienie społeczności lokalnej do zamierzeń inwestycyjnych potencjalnego inwestora (1,56). Brak społecznej akceptacji może przyczynić się w praktyce do trudności w realizacji określonego projektu inwestycyjnego, a nawet do jego zaniechania. Listę dziesięciu najskuteczniejszych instrumentów stosowanych dla podniesienia atrakcyjności inwestycyjnej gminy zamyka – wskazana przez badane jednostki – pomoc zainteresowanym inwestorom w znalezieniu nieruchomości gruntowych czy lokalowych odpowiednich do ich potrzeb rozwojowych (1,47). Czynnikiem ten wpisuje się we wcześniejsze wskazania dotyczące przychylności urzędników do inwestorów zagranicznych oraz jakości ich obsługi w urzędach.

Wykres 17. Ocena skuteczności instrumentów podnoszenia atrakcyjności inwestycyjnej stosowanych przez gminy województwa kujawsko-pomorskiego w opinii jednostek samorządu terytorialnego

Uwagi: jednostki samorządu terytorialnego dokonały oceny skuteczności poszczególnych instrumentów poprzez przypisanie konkretnemu instrumentowi odpowiedniej wagi: 3 – bardzo skuteczny, 2 – skuteczny, 1 – istotny, 0 – nieistotny. Wartość liczbową wskaźnika oceny obliczono jako średnią arytmetyczną ważoną.

Źródło: wyniki badania.

10.

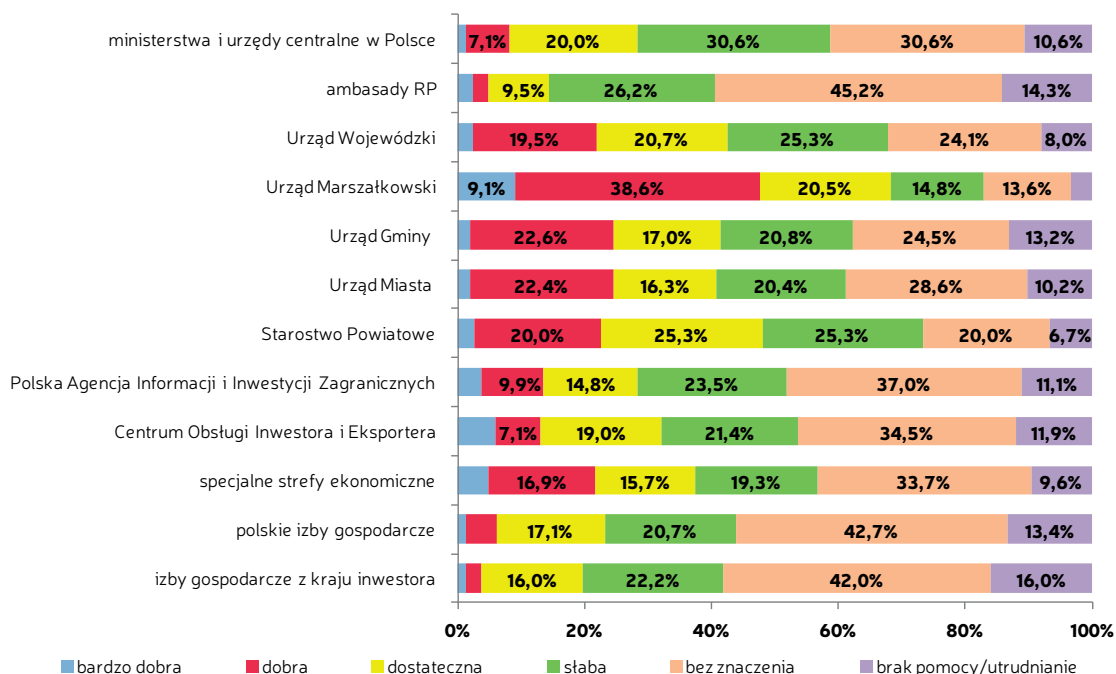
OCENA WSPARCIA
INSTYTUCJI RZĄDOWYCH,
SAMORZĄDOWYCH
I OTOCZENIA BIZNESU
NA RZECZ POZYSKIWANIA
INWESTORÓW Z ZAGRANICY
ORAZ PROWADZENIA PRZEZ NICH
DZIAŁALNOŚCI W WOJEWÓDZTWIE
KUJAWSKO POMORSKIM

Jednostki samorządu terytorialnego w podejmowanych działaniach na rzecz pozyskania inwestorów z zagranicy na swój obszar mają potencjalnie możliwość korzystania z pomocy wielu instytucji. Wyniki badania wskazały, że spośród instytucji, których zadania dotyczą wspierania przedsiębiorczości, jednostki samorządu terytorialnego województwa kujawsko-pomorskiego najwyżej oceniły pomoc udzieloną przez Urząd Marszałkowski. Prawie 10% respondentów określiło jej poziom jako bardzo dobry, a 38,6% jako dobry. W grupie podmiotów, które otrzymały najwięcej ocen „bardzo dobra” znalazło się również Centrum Obsługi Inwestora i Eksportera (COLiE, 6% wskazań) oraz specjalne strefy ekonomiczne (SSE, 4,8%). Stosunkowo wysoko i na podobnym poziomie zostały ocenione inne instytucje samorządowe: Urząd Wojewódzki, Urząd Gminy i Urząd Miasta. Około 2% jednostek oceniła ich pomoc jako bardzo dobrą, a około 20% jako dobrą. Wyraźnie niżej została oceniona pomoc świadczona przez instytucje szczebla centralnego, w tym ministerstwa i ambasady RP. W opinii ankietyowanych jednostek najbardziej aktywne w udzielaniu wsparcia wśród instytucji okołobiznesowych były specjalne strefy ekonomiczne.

Należy jednak podkreślić, że niezależnie od tego jakie instytucje podlegały ocenie, zdecydowana większość ankietyowanych jednostek oceniała ich pomoc na rzecz przyciągania inwestorów jako słabą, bez znaczenia lub wskazywała wręcz na brak pomocy. Dla ocenianych instytucji odsetek wskazań tych trzech negatywnych ocen wahał się w przedziale od 50% aż do 80%.

Wykres 18. Ocena pomocy instytucji rządowych i samorządowych oraz otoczenia biznesu na rzecz pozyskania inwestorów zagranicznych w ocenie jednostek samorządu terytorialnego

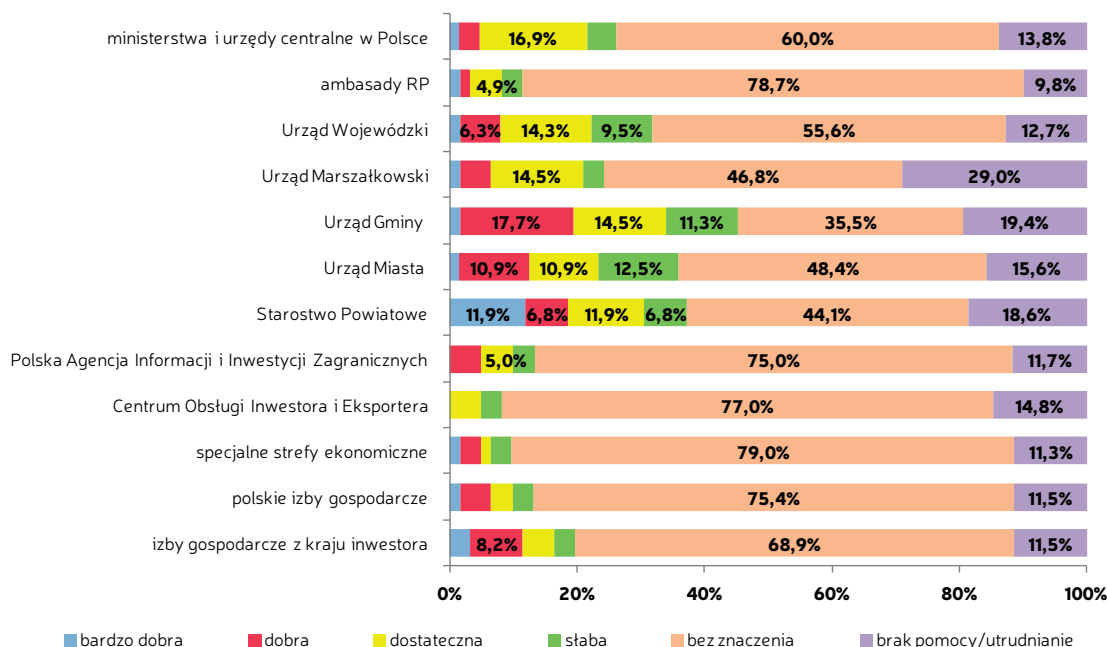

Źródło: wyniki badania.

Szczególnie ważnym fragmentem opisywanej części badania są wyniki uwzględniające odpowiedzi przedsiębiorstw z udziałem kapitału zagranicznego zlokalizowanych na obszarze województwa. Dokonały one oceny pomocy, jaką zaoferowały instytucje przed i po rozpoczęciu przez nich działalności w Polsce.

Jak wynika z badania, w zdecydowanej większości ankietowane przedsiębiorstwa wyraziły opinię, że wsparcie instytucji rządowych, samorządowych i otoczenia biznesu okazane inwestorom przed podjęciem działalności gospodarczej w województwie kujawsko-pomorskim nie miało znaczenia. Było to szczególnie widoczne w odniesieniu do instytucji rządowych (ministerstw, ambasad RP) oraz podmiotów otoczenia biznesu (PAIilZ, SSE, polskich i zagranicznych izb gospodarczych). Odsetek takich wskazań mieścił się w przedziale od 60% do prawie 80%. Biorąc pod uwagę oceny „bardzo dobra” i „dobra” można wskazać, że inwestorzy najwyżej oceniali pomoc urzędów gmin, miast i starostw powiatowych oraz izb gospodarczych swoich krajów, jednak odsetek przedsiębiorstw tak oceniających był niewielki. Nie sposób nie zwrócić uwagi na niskie oceny, jakie uzyskało Centrum Obsługi Inwestora i Eksportera oraz specjalne strefy ekonomiczne. W przypadku COliE, aż 77% przedsiębiorstw określiło jego wsparcie jako „bez znaczenia”, a 14,8% wskazało „brak pomocy/utrudnianie”. W kontekście odpowiedzi samorządów zastanawiający jest także wynik dotyczący Urzędu Marszałkowskiego (29% przedsiębiorstw wskazało „brak pomocy/utrudnianie”).

Wykres 19. Ocena udzielonego wsparcia inwestorom zagranicznym przez instytucje rządowe, samorządowe i otoczenia biznesu przed rozpoczęciem działalności w województwie kujawsko-pomorskim

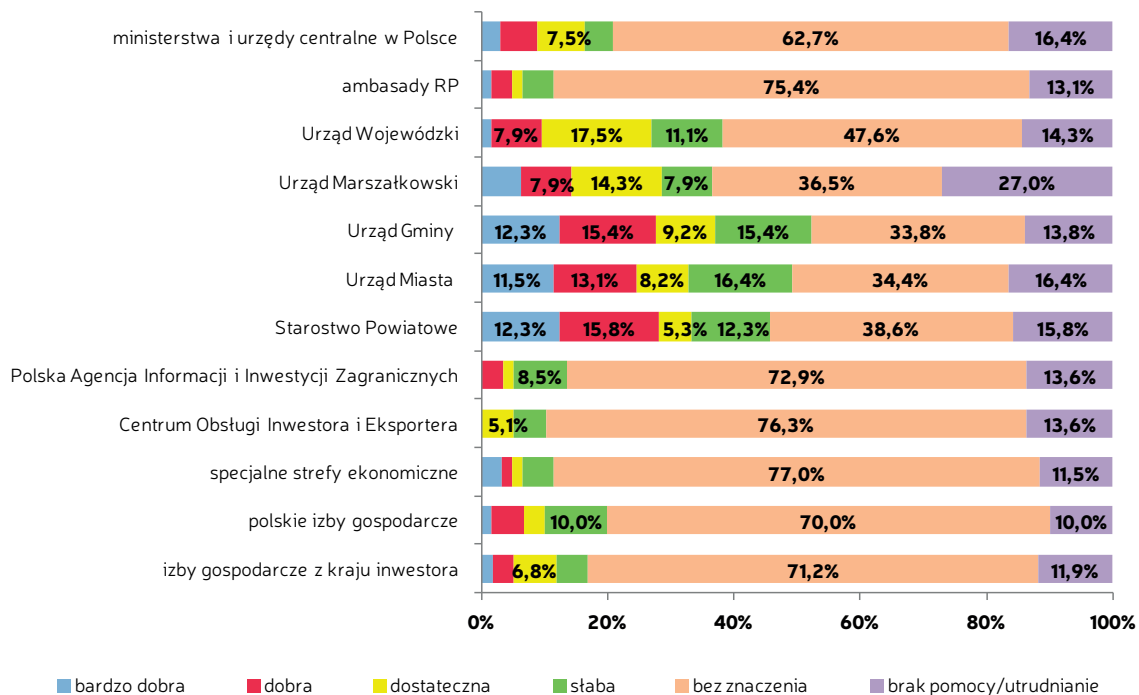
Źródło: wyniki badania.

Oceny przedsiębiorstw dotyczące wsparcia udzielanego im przez instytucje rządowe, samorządowe i otoczenie biznesu już po podjęciu działalności gospodarczej na terenie województwa kujawsko-pomorskiego przynoszą także niepokojący obraz. I w tym przypadku zdecydowana większość respondentów wskazała, że wsparcie udzielone przez: ambasady RP, PAliIZ, COliE, zarządy SSE, polskie izby gospodarcze oraz izby gospodarcze z kraju pochodzenia inwestora było bez znaczenia (ponad 70%). Kilkanaście procent przedsiębiorstw zamieściło w odniesieniu do wszystkich instytucji wskazanie „brak pomocy/utrudnianie”. Mimo, iż wielu respondentów wyraziło opinię, że pomoc okazywana przez wymienione instytucje po dokonaniu BIZ w województwie kujawsko-pomorskim nie miała znaczenia, to jednak oceny dotyczące zaangażowania się tych podmiotów w pomoc na rzecz przedsiębiorstw nieznacznie się poprawiły. Biorąc pod uwagę oceny bardzo dobre i dobre największą poprawę odnotowano w odniesieniu do urzędów miast (24,6% wskazań po rozpoczęciu działalności vs. 12,5% przed rozpoczęciem działalności), starostw powiatowych (28,1% vs. 18,6%), urzędów gmin (27,7% vs. 19,4%) oraz Urzędu Marszałkowskiego (14,3% vs. 6,5%). Należy jednak zwrócić uwagę, że mimo poprawy oceny wsparcia świadczonego przez Urząd Marszałkowski pomoc na poziomie bardzo dobrym i dobrym była najrzadziej wskazywana przez respondentów, wśród instytucji, których poprawa oceny wsparcia była największa. Ocena „bardzo dobra” była wskazana jedynie przez 6,3% badanych przedsiębiorstw, a „dobra” przez 7,9%. W odniesieniu do Urzędu Marszałkowskiego największy odsetek przedsiębiorstw (27%) wskazał ponadto, że instytucja ta nie udzieliła przedsiębiorstwom wsparcia lub wręcz utrudniała działalność.

Największy spadek oceny pomocy można zaobserwować w odniesieniu do izb gospodarczych z kraju inwestora, co nie powinno jednak dziwić. Instytucje te były bardziej aktywne aniżeli polskie izby gospodarcze przed rozpoczęciem działalności inwestorów zagranicznych w Polsce. Niestety ocena polskich izb gospodarczych dotycząca ich wsparcia dla inwestorów była oceniona na niskim poziomie, zarówno przed jak i po podjęciu działalności przez inwestorów w województwie kujawsko-pomorskim.

Choć wyniki badania nie budzą optymizmu wyraźnie widać, że to właśnie instytucje lokalne udzielają większego wsparcia inwestorom w porównaniu do instytucji szczebla centralnego, czy też instytucji zlokalizowanych w kraju lokaty inwestora zagranicznego.

Wykres 20. Ocena udzielonego wsparcia inwestorom zagranicznym przez instytucje rządowe, samorządowe i otoczenia biznesu po rozpoczęciu działalności w województwie kujawsko-pomorskim

Źródło: wyniki badania.

ZAKOŃCZENIE

Rozwój przedsiębiorczości jest podstawowym czynnikiem wzrostu zamożności społeczeństwa. Trzeba to mieć na uwadze poszukując szans pełniejszego spełnienia oczekiwań i aspiracji mieszkańców kraju i poszczególnych jego regionów. Wraz z poprawą zamożności mieszkańców zwiększają się możliwości pełniejszej realizacji zadań jednostek samorządowych. Stąd dbałość o przedsiębiorczość i tworzenie odpowiednich warunków dla jej rozwoju jest szczególnie ważnym wyzwaniem dla wszystkich instytucji rządowych i samorządowych. Te banalne stwierdzenia wydają się tak oczywiste, iż niemałe zażenowanie wzbudza ich przypomnienie. Jest jednak wiele powodów, aby to czynić. Również wyniki badania zaprezentowane w niniejszym raporcie, jak i wyniki wcześniejszych badań, o których mowa we wprowadzeniu, stanowią tego potwierdzenie.

Trzeba też zwracać uwagę, że wraz z zakończeniem aktualnej perspektywy finansowej Unii Europejskiej skończą się możliwości korzystania Polski z Funduszu Spójności w obecnych wymiarach. Wówczas z jeszcze większą wyrazistością uwidoczni się znaczenie przedsiębiorczości dla rozwoju społeczno-gospodarczego kraju, a nawet więcej – jeżeli czas wyznaczony okresem perspektywy nie zostanie właściwie wykorzystany nastąpi marginalizacja polskiej gospodarki.

Nie ma wątpliwości, że kapitał zagraniczny odegrał i wciąż odgrywa istotną rolę w rozwoju gospodarczym kraju. Kapitał ten nie tylko wypełnia lukę deficytu kapitałów własnych, ale i przyczynia się do unowocześnienia gospodarki, a przez to podniesienia jej efektywności. W dalszym ciągu skala zaangażowania kapitału pochodzącego z zagranicy i jego struktura będą w istotnym stopniu determinowały rozwój przedsiębiorczości w Polsce i w poszczególnych regionach kraju. Toteż władze rządowe i samorządowe powinny traktować kreowanie możliwie najlepszego klimatu inwestycyjnego, jako warunku pozyskiwania kapitału, zarówno zagranicznego jak i krajowego, jako jeden z najważniejszych obowiązków, a może nawet obowiązków najważniejszy.

Nie zmienia się miejsce województwa kujawsko-pomorskiego wśród województw kraju jako odbiorcy kapitału w postaci bezpośrednich inwestycji zagranicznych. Wciąż rozmiar bezpośrednich inwestycji zagranicznych jest niewielki, niewspółmierny do potencjału gospodarczego i społecznego województwa. Zatem cały czas aktualna jest potrzeba znalezienia odpowiedzi na pytania, które wytyczyły cele badania.

Autorzy raportu uważają, że wykorzystanie przez jednostki samorządu zaprezentowanych wyników może mieć istotne znaczenie w kreowaniu warunków rozwoju społeczno-gospodarczego województwa kujawsko-pomorskiego.

Szanowni Inwestorzy

Samorządowe władze województwa kujawsko-pomorskiego przywiązują ogromną wagę do tworzenia dobrych warunków dla rozwoju gospodarczego. Na wsparcie dla przedsiębiorstw przeznaczamy co czwartą złotówkę naszego Regionalnego Programu Operacyjnego (RPO). To pieniądze na inwestycje, na nowoczesne technologie, na promowanie marek. Zdecydowaliśmy też, że dzięki środkom z RPO zostaną uzbrojone kolejne tereny inwestycyjne, przede wszystkim w mniejszych miejscowościach. Samorząd Województwa wspiera przekształcenie miast Bydgoszczy i Torunia w obszar metropolitalny o znaczeniu europejskim.

Nasz region oplata gęsta i dobrze rozlokowana infrastruktura drogowa – autostrada A-1 łącząca Skandynawię przez Gdańsk i Toruń z południem Polski i Europy oraz drogi krajowe: DK-10 łącząca Szczecin z Warszawą przez Bydgoszcz i Toruń, DK-15 z Poznania przez Toruń na Warmię i Mazury oraz DK-5 z Gdańska przez Bydgoszcz do Poznania i Wrocławia. Z regionalnego, międzynarodowego portu lotniczego w Bydgoszczy odbywają się regularne loty do Frankfurtu nad Menem, Londynu (Stansted), Birmingham, Glasgow, Dublina i Duesseldorfu oraz loty czarterowe.

Jesteśmy otwarci na inwestorów co przynosi efekty w postaci lokowanych w naszym regionie inwestycji również przez inwestorów zagranicznych. W województwie funkcjonuje osiemnaście podstref Pomorskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej i sześć parków przemysłowo-technologicznych. Stworzyliśmy również system wspierania przedsiębiorstw, w ramach którego powołano m.in. Centrum Obsługi Inwestora, Fundusz Poręczeń Kredytowych, Fundusz Pożyczkowy. Warto podkreślić, że nie tylko inwestujący na terenie stref ekonomicznych, ale także przedsiębiorcy lokujący swoje firmy w obrębie parków, mogą liczyć na zwolnienia i ulgi podatkowe.

Województwo kujawsko-pomorskie jest doskonałym miejscem do prowadzenia działalności gospodarczej oraz do lokowania bezpośrednich inwestycji. U nas można również doskonale wypocząć korzystając z wielu atrakcji turystycznych i imprez kulturalnych oraz zasmakować oryginalnych potraw regionalnych.

Zapraszam do województwa kujawsko-pomorskiego.

Marszałek Województwa Kujawsko-Pomorskiego
Piotr Całbecki

Wszystkie tereny inwestycyjne oraz informacje o walorach inwestycyjnych regionu dostępne są w trzech językach: angielskim, niemieckim i polskim na stronie Centrum Obsługi Inwestora: www.coi.kujawsko-pomorskie.pl

Kontakt:
Centrum Obsługi Inwestora,
Urząd Marszałkowski Województwa Kujawsko-Pomorskiego,
Plac Teatralny 2, 87-100 Toruń, Polska,
tel. +48 56 62 18 319, +48 56 62 18 206
e-mail: coi@kujawsko-pomorskie.pl

Wydawca: WOJEWÓDZTWO
KUJAWSKO-POMORSKIE

Katedra Inwestycji i Nieruchomości
Wydział Nauk Ekonomicznych i Zarządzania
Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu
ul. Gagarina 13A, 87–100 Toruń

www.econ.umk.pl

Grupa Naukowo-Badawcza "SKOLAR"
Wydział Nauk Ekonomicznych i Zarządzania
Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu
ul. Gagarina 13A, 87–100 Toruń

www.skolar.umk.pl

ISBN 978-83-940411-3-7

Zdjęcia na stronach rozpoczynających rozdziały:

- Str. 13 – Włocławek, Tereny inwestycyjne (fot. M. Kaczmarczyk)
- Str. 17 – Grudziądz, Park Technologiczny (fot. Urząd Miasta Grudziądza)
- Str. 20 – Grudziądz, Centrum dystrybucyjne (fot. Urząd Miasta Grudziądza)
- Str. 29 – Zalew Włocławski (fot. Jan Sierackiewicz)
- Str. 34 – Toruń, Park Technologiczny (fot. Andrzej Goiński)
- Str. 37 – Grudziądz, Tereny inwestycyjne „węzeł” autostrada A1/średnicówka (fot. Urząd Miasta Grudziądza)
- Str. 39 – Grudziądz, Szpital Regionalny (fot. Urząd Miasta Grudziądza)
- Str. 43 – Centrum dystrybucyjne pod Grudziądzem (fot. Daniel Pach)
- Str. 48 – Toruń, Panorama starówki (fot. Daniel Pach)
- Str. 51 – Bydgoszcz, Bulwary spacerowe nad Brdą (fot. Tymon Markowski)

Projekt graficzny: Krzysztof Skrzypczyk